

BUDAPESTI CZÉGEK.

FÖLDVÁRY IMRE
földművelési- és fahéremű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Telefon.
Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

VÁRADY MÁRTON
IV. kerület, Múzeum-körút 35. szám.
Szeres és elhelyez egy helyben mint vidékre:
Szakácsnő, szobaleány, mindenféle leányok, dada, vasalónők, továbbá gazdasszonyok, kucsmárnők, társalgónők, ársnők, szepességi német lányok, bonnokat, gyermekkertésznők, uralági inas, portás, íróasztalga, lovasz, kocsis, kertész és szakácsokat stb., stb.

„Toronyórák“
palota, lakatya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I. m. állami kézműves-gőz-érügyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költésjegyzék bér.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéallja jótállás mellett
legelőcsöbbsen
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökere
szárasztatását.
Telefon.

Levélbéllyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
Budapest, IV., Régi posta-u. 5.
Alapított 1876.
Veszek! Eladok! Cserélek!

Franklin-Társulatnál megjelent.
POCSAJYÉK.
Regény.
Írta
Fröhlichné Mária Paula.
Ára füzve 1 frt 50 kr.

ŐS BUDAVARA
a főváros legelőkelőbb látványos mulatóhelye
(a kiállítással kapcsolatban)
május 1-én megnyit. — Nyitva délelőtt 10 órától reggelig.
Bérletjegyek az évadra 6 frt.
Kaphatók: Ős Budavárban (Állatkert). Előjegyezhető: „Millennium” utazási és ellátási vállalatnál (Gizella-tér 4.), valamint a Telefon-Hírmondó városi irodájában (Andrássy-út 30.).

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA

lyoni és párisi selyemkelme-különlegességek áruháza
BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

Lyoni és párisi selyemkelme-árak, valamint pelliche, csipke- és szalagujdonságainak egyedüli raktára.
A cég egyedüli alapelve! „A pontos és olcsó kiszolgálás.”
Az őszi és téli idény újdonságai a legnagyobb választékban rendelkezésre állanak a t. hölgyközönségnek.
Angol bársonyaink és Velvet pour robes (favorite Velvet) eredetiségeért és jóságáért szavatolunk. (Vidékre mintákkal kívánatra készséggel szolgálunk.)

41. SZÁM. 1896. BUDAPEST, OKTÓBER 11. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt (félévre — 6 •) Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt (félévre — 4 •) Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK egész évre 5.— (félévre — 2.50) Kétféle előfizetésben a postai üzemeltetésű kiadványoknál a postai üzemeltetésű kiadványoknál.

BUDAPEST ÚJ HÍDJA.

EDDIG, ha székes fővárosunkról képet készítették, a királyi palotán kívül a remek lánczíd volt az a legjellemzőbb részlet, a melyet sem festő, sem fényképező el nem hagyott s el nem hagyhatott volna a nélkül, hogy a kép teljességét a legidomtalannabbul ne veszélyeztesse. Olyan képen, a melyből ez a büszke híd hiányzik vala, senki rá nem ismert volna Budapestre. Felsőzázad óta nemcsak versenytárs nélküli dísz, nevezetessége, hanem, mondhatni, világszerte ismert és csodált czímere volt a lánczíd a magyar fővárosnak.

Ma azonban vége van ekképi korlátlan egyeduralmának. Hozzá méltó szép és hatalmas társa támadt abban az új hidban, mely vagy két kilométernyivel alább, a Vámbáztér és a Gellért-hegy alja közén feszíti ki vasait a Duna fölé. S méltó társa ez a jeles építmény a lánczidnak nemcsak mint a város fejlődésére nézve nagyfontosságú útvonat, hanem mint olyan sikerült alkotás is, mely a műszaki tudomány szigorú követeléseit és a szepet szerető ízlés várákozásait egyaránt kielégíti. Ennyiben nem pusztán társa, hanem versenytársa is a lánczidnak a közelebb már föl is avatott új híd, — mely királyunk tiszteletére *Ferencz-József-híd*

nevet kapott, — mert rendkívüli erővel párosult szépsége révén ez is oda fog tartozni ezen-til fővárosunk képeinek teljességéhez.
Büszkén tekinthet a magyar a Ferencz József-hídra úgy is, mint Budapest további fejlődésének újabb hatalmas eszköze, de úgy is, mint olyan műre, mely minden ízében magyar tudomány s a magyar ipar alkotása és egyik maradandó becsü emlékjele ezredévi ünneplésünknek.
Az új híd alakjára nézve nagyon hasonlít a lánczidhoz, de szerkezet tekintetében egészen más alkotás. Ez is három jármű s e járműket szintén ívalakúlag aláereszkedő karok tartják,

Sz.-Lukácsfürdő
részv.-társ.
Budapest.

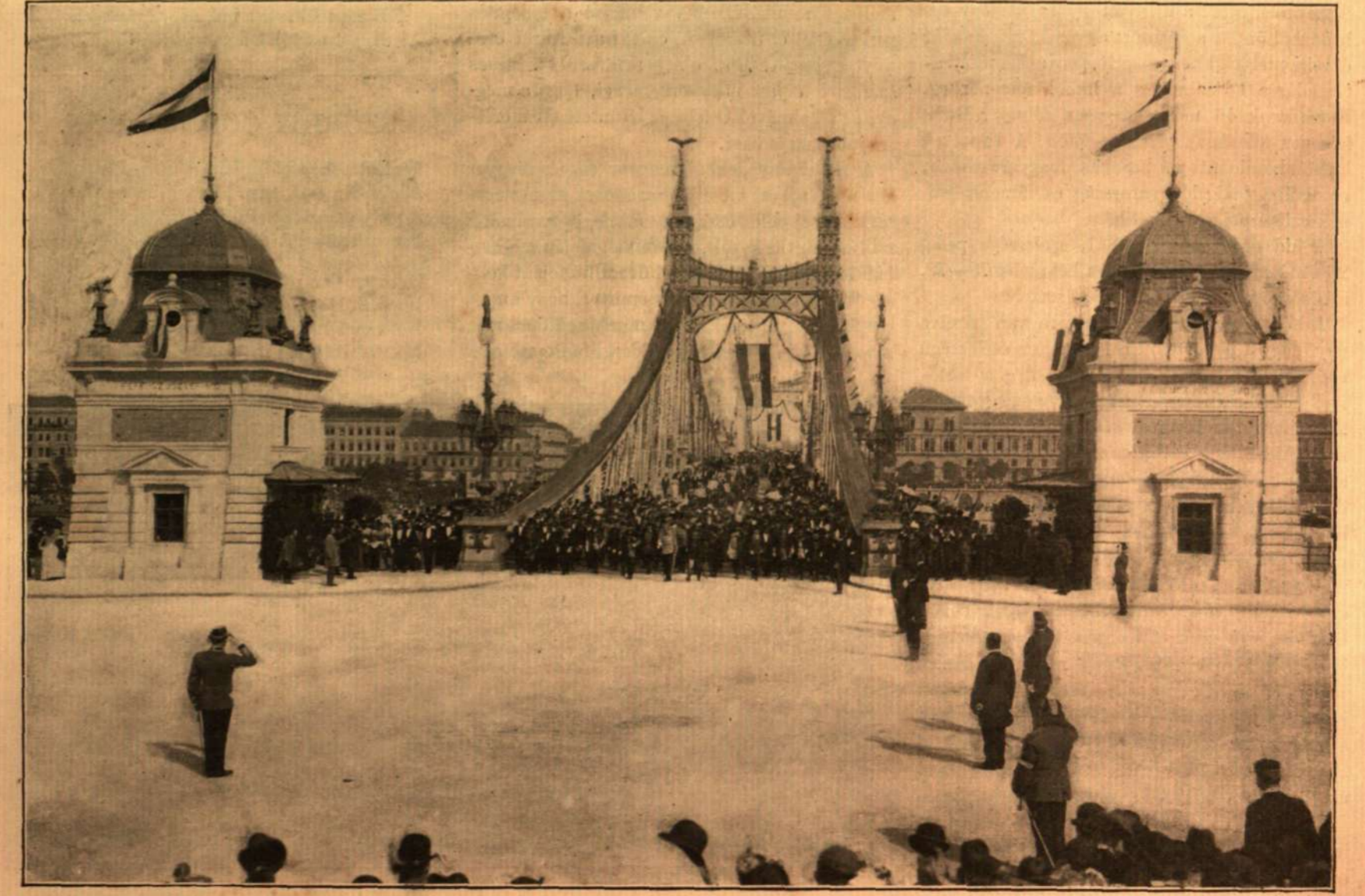
Kathreiner-féle
KNEIPP-MALÁTA-KAVÉ
Mindenütt kapható - 1/2 kiló 25kr.

MARGIT-CRÉME
hírneves, az elegáns hölgyek által használt arczcrème (nem zsíros kezes) rövid idő alatt ifjítja és szépíti az arczot, eltávolítja az arczról mindenféle bőrtisztatlanságot.
Egyedüli szer szeplős, májfoltok, pattanások, bőrtarka (mitesser) ellen. Bámulatos hatása abban rejlik, hogy a bőrre kenve az által rögtön fölvetetik és okozza azon csodás átalakulást, hogy szeplővel vagy májfoltokkal teljesen fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom fehérré lesz.
Mivel nem zsíros — nappal is alkalmazható, — a crémével bekenett bőrön a hölgyor remekül tapad. Ára 50 kr. 1 frt.
Margit-szappan ára 35 kr. — **Margit-hölgypor**, fehér, rózsás és crème színben ára 60 kr. — **Margit-fogpép** 50 kr.
FÖLDES KELEMEN gyógyszerháza,
Aradon, Deák Ferencz-utca 11. sz.
Főraktár **BUDAPESTEN**, Török József, Király-utca.

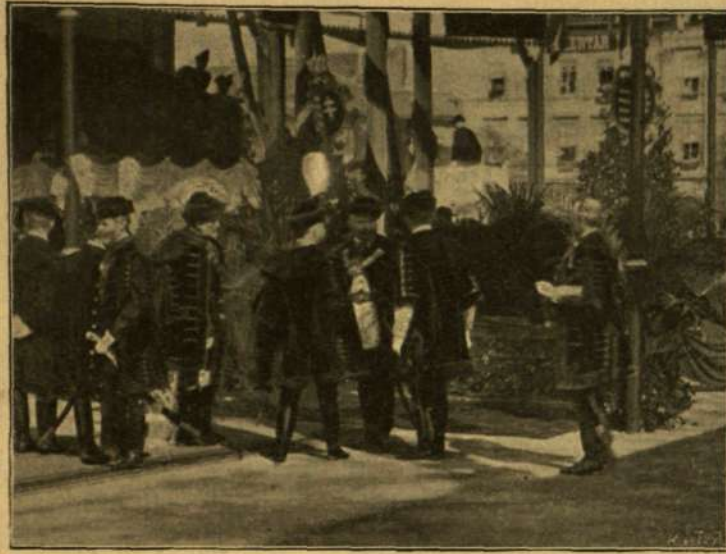
A SZÉPSÉG APOLÁSÁHOZ.
Eddig el nem ért HATÁS.
KIELHAUSER H. folyékony
Glycerin-Crème
ártalmatlan anyagokból készült sikerült vegyület, mely nemcsak a bőrt finomítja, hanem tényleg az ifjú üdéséget eleveníti és azt állandóan fenntartja. Legjobb övszer levegő, szél és napsütés ellen eltávolított napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztatlanságot.
Glycerin-Crème-Szappan
kiváló enyhe, bársonyszerű bőrt idéz elő. A Glycerin-Crème használatánál ajánlható a
Párisi Hölgypuder
a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre változtatja és azt simán és szárazon tartja.
Hamisított párisi hölgyrudertől és Glycerin-Crémétől óvakodjanak; csak az a valódi, melyen a címképen, valamint a leírásán a mellékelt rajzjegy van.
Raktár minden gyógyszerháza és illatszer-üzletben.
Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12.

Főiskolai **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált
lgazg.-orvos gyógyszererei
Vérképző labdacskok rózsaszínű cukrozva: vérszegénység, gyomorfájás, látszólagos tüdőbetegségek legjobb gyógyszere. 1 tégely ára 1 frt 80 kr.
Hurut labdacskok gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, tüdővérség, hideglelés, malária, gyümölkör ellen legkitűnőbb 1 tégely árának cukrozott labdacsk ára 1 frt 80 kr.
Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRY-GÁLÓ POE** 1 doboz 1 forint 20 kr.
Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájszéllel: Kitznó (Özszer) a ragályos torokhajoknak is! Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème arcz- és kézenekének meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczról minden foltot eltávolít a bársonyszerűvé változtatja. 1 tégely 1 frt 20 kr. Kaphatók a készletnél!
TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárosatakon.
Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszerháza, Király-utca. **Dr. Zsuzsa Eszter** gyógyszerháza, Városháza-tér. Minden drogna-üzletben és gyógyszerháza kaphatók.

Molnár és Trill új szerkezetű körképe, a Pokol.
Az emberi fantázia legnagyobb alkotása Dante Pokla a városligeti fasor végén körkép alakjában látható. Ez a körkép merőben új beosztású látványosság.
Fő részei:
1. A lelkek átélése az Acheronon.
2. A lebegő lelkek.
3. A tékozlók és fővények hegye.
4. Dís vár. Az izzó torony.
5. Az ég sírok.
6. Az ember-fák erdeje.
7. A vér folyó.
8. Az égő lábak mezeje.
9. Az ostorozottak.
10. Az aranycsuhás barátok kórmenele.
11. A mézárás.
12. A kígyók földje.
13. A jégvilág.
Megszámlálhatatlan sokaság. Alomvilági tájak. Soha eddig nem látott színházok. A világnak egyetlen, áttetsző színekkel és szabad alakokkal szerkesztett körképe.
Látható reggeltől 9 órától egész nap a király-utcai fasor végén, szemben a kiállítás második főkapujával.
Belépő díj 50 kr.
A Városligetbe menő villamos kocsi, omnibuszok és lövönatu kocsi megállóhelye.
A Pokol Gárdonyi G. fordításában a körképből vett képekkel illusztrálva minden könyvkereskedésben kapható.
A nap változó világszerepe szerint változó színházok! A híreményes festészetnek legnagyobb és egész világon egyedül álló alkotása.

A FERENCZ-JÓZSEF HÍD MEGNYITÁSA. — A KIRÁLY ÉS KISÉRETE ÁTMEGY A HÍDON. Weinwurm Antal fényképe.

DÁNIEL MINISZTER ÉS VÖRÖS ÁLLAMTITKÁR. Erdélyi fényképe.

A FERENCZ-JÓZSEF HÍD MEGNYITÁSA.

melyeknek érintkezéskor pontjai a két láb fölött egy-egy kapuszerű oszlopnak a vállain nyugszanak. Csakhogy itt úgy a tartó ívek, mint az oszlopok csupa vasból vannak s úgy ezek, mint a jármokat a tartó ívekhez erősítő, részint függőleges, részint vízszintes állású rácsgerendák szilárdan össze vannak kovácsolva, s így a lánczhidéhoz hasonló lengés itt nem lehetséges. Kőből csak a hídfőket és magukat a lábakat építették; s valamint a vasrészek, úgy a kőanyagok is mind hazai termékek, kivéve a külső burkolatnál használt gránitköveket, melyeket a manthauseni és neuhausi bányákból szállítottak. Kiválóan díszes részei a hídnak a lábok fölött emelkedő kapuszerű oszlopok, melyek két-két rácsos szerkezetű vastoronynak egy-egy hasonló szerkezetű ívezettel való összekötéséből állottak elő úgy, hogy a tornyoknak kúpban végződő tetői még jó magasra fölyúlnak az átkötő ívezet fölé. Mind a négy torony hegyét egy-egy bronzból öntött s dúsan aranyozott turulmadár ékesíti, melyek kiterjesztett szárnyakkal mintegy támadásra készülnek s a hídfők felé néznek. E madarak 46 méter magasán állnak a Duna közepes állásának vízszíne fölött. A kapuivék külső homlokát a koronás magyar czímer, oldalait pedig Magyarország és társországainak czímerpajzsai díszítik.

A híd egész hossza 331, szélessége pedig 20,1 méter; a jármok közül a két szélső 78—78, a középső pedig 175 méter nyílású.

A híd szélessége három pályára van tagolva úgy, hogy a tartóíveknek 11,5 méter szélességű egész közét a kocsit foglálja el, míg a tartóívek két oldalán függő tornáczként az egyenként 2,9 méternyi széles gyalogútak vannak, melyeknek a külső oldalát díszes rácsos vas korlát szegélyezi. E szerint a Ferencz-József-híd rövidebb a lánczvidéknél, de szélességben jóval meghaladja azt, a mennyiben a lánczvidék kocsit foglálja csak 7,8, két gyalogútja pedig egyenként csak 1,8 méter széles. E mellett szerkezete is sokkal erősebb, mivel első sorban terhes szekerek közlekedésére van szánva s egyszersmind villamos kocsik is fognak rajta járni, melyek számára már le is vannak rakva a sinek. Ezeket kívül hatalmas vízvezeték csövek is vannak beépítve a híd alsó szerkezetébe, de úgy, hogy azok a híd szépségét legkevésbé sem zavarják, mert úgy el vannak rejtve, hogy nem is láthatók.

A hídnak mind a két végén két-két csinos jegyszédőház áll. Ezek szép kupolás fődélű egyemeletes épületek, melyeknek földszinti helyiségeit a jegyszédők használják, míg az emeleten a vámőrök tartózkodó helye van.

A rendkívül nagy gonddal és pontossággal létesített mű építése 1894 szeptember 1-én vette kezdetét. A kőanyagokon kívül 61,000 méter-mázsányi vasat és acélt használtak föl hozzá, s ennek a roppant anyagnak a földolgozása a szintén nagy fáradsággal készült följárók munkálataival együtt nem tartott két évig sem egészen.

A híd tervét, mint már többször is említettük, Feketeházy János nyugalmazott vasúti főmérnök készítette s vele 77 bel- és külföldi pályázó közt második díjat nyert; de eredeti szerkesztése szerint nem volt megvalósítható. Ezért csak alapul vették a magyar államvasútak gépgyárának ugyanezenre a helyre szánt s a kormány által megvásárolt tervezetével együtt. E két terv alapján aztán a kereskedelemügyi miniszterium mérnöki osztályában készült el az a végleges terv, a mely most megvalósulva áll előttünk, s a melynek munkálataival, valamint a hidépítés vezetésénél első sorban Czekeliusz Aurél osztálytanácsos és Szántó Albert műszaki tanácsos szereztek olyan nagy érdemeket, hogy a megnyitás alkalmával Ő felsége kitüntető elismeréssel jutalmazta őket.

A hazai anyagokból, magyar ész és magyar kéz munkájával emelt s századokra szóló nagyszabású új híd összesen mintegy harmadfél millió forintba került, míg annak idején a lánczvidék hídjával s a Margithíd öt millió forint költséget emésztett föl, nem is említve, hogy amaz csupa idegen mérnökök és munkások építették, s hogy húsz évvel ez előtt a Margithíd építésénél

A MINISZTEREK ÉS KÖRNYEZETŰK A SÁTORBAN. Wefurum Antal fényképe.

A FERENCZ-JÓZSEF HÍD MEGNYITÁSA.

is csak részben működtek közre magyar műszaki férfiak és magyar munkások.

A híd fölváratását és megnyitását az ezredévi ünnepélyek sorozatába illesztette be a kormány, a mi az előre kitűzött napon, október hó 4-én, Ő felsége a király jelenlétében és személyes közreműködésével meg is történt. A déli 12 órakor nagy fényvel és pompával végzett szertartás szemléletére több mint százezer főnyi közönség gyülekezett össze a híd két vége körül. A pesti oldalon, a vámházteri hídfő előtt pompás díszsátor volt emelve a király számára, míg a meghívott férfi és nő vendégek a díszsátorral szemközt állított kárpitozott emelvényeken helyezkedtek el. A király körül a kormány tagjai és egyéb országos méltóságok, a törvényhozás két házának tagjai, a fővárosi tanács és más előkelőségek csoportosultak legnagyobb részt fényes díszmagyar ruhákban. Az alkalmi beszédet Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter tartotta, mire Ő felsége szép szavakkal válaszolt. A beszédet végeztével a király aláírta a híd megnyitásáról szóló s az építés történetét előadó emlékirattal együtt a híd egyik toronygombjába ezüst tokban elhelyezett iratot, aztán pedig egy villamos vezeték gombjának megérintésével beillesztette a hídba a jeles alkotást befejező utolsó szöveget, melynek ezüst fejét Ő felsége nevének kezdőbetűi ékesítik.

Erre Ő felsége nagy és fényes kísérettel gyalog átsétált a hídon a budai oldalra, miközben Dániel kereskedelemügyi miniszter szolgált neki a hidra és környékére vonatkozó fölvilágosításokkal. A budai oldalon a Gellérthegy alját és oldalait sűrűn ellepő közönség egyszóval éljenzésekkel üdvözölte a királyt, ki a hídfőnél hintájára szállt és a zászlókkal, szőnyegekkel és zóldszalagokkal földiszitott utcákon visszahajtatott várpalotájába.

A hidavátás érdekes jeleneteiről sok érdekes fényképi fölvetel készült, melyek közül lapunk mai száma is bemutat néhányat.

S most áll már a híd, nagy évünk jele,
Kímélve bánjon a vész is vele!

SZÜRETI GONDOLATOK.

Vénhédft fák tövében, lobogó tűz mellett
Álmadozva ülök, álom képek kelnek —
A piros parázsban sűgás, bűgás támad,
Fagyos szél csipkedi hervadó orcámat.

Hol vannak a régi koszorúzott koldok?
Roppant kincseikből oh, hogy kirabolvák!
Hol van a vidám tor? sok mulató vendég?
Mintha sirkertben és nem szüreten lennék.

Istenem, mit látok? kik elhagytak régen,
Közelgnek szülőim, halvány feleségem —
S mind a jó barátok, kiket veszve hittem.
Mégis csak eljöttek, megjelentek itten.

Gyorsan, fiu, terits, rakd telj az asztalt!
Hozd a lángbort, mely oly sokszor megvigasztalt!
Kerítsék elő a fekete serget,
Kikkel szívünk annyit vigadott, kesergett.

Ti meg, szedő-lyányok, oda kint a hegyben
«Éljent» kiáltatok mennél élesebben;
Ez a roppant öröm! oh! ez mindent pótol,
Ilyet nem is vártam e silány valótól...

Az édes, bús dallam egyszerre rázendül...
— Nem, nem, nyirkos fám sir lobogó tüzeből,
S azok az alakok: fejfa és kőoszlop
Sirjukon, hol drága testük porrá foszlott.

Elhűnytak, elmúltak, — csak a fájó emlék
Támasztja fel őket olykor szívemben még;
Másodszor is virul őszszel a fa ága,
De az nem a dícső tavaszok virága.

Nem rég futkároztam itten mint kis gyermek,
Nem rég szittam mézét itt a szerelemnek;
Jött egy nehány évnek keserve, siralma —
S élttem fájának nincs egy leveles gallya.

Ott a sirok körül virágok tarkálnak,
Megerszárt levelek közből leszállnak —
Oh! mért hogy a pompás színű őszi rózsák
Közt is ott vigyorgok im a mulandóság?

Pásztori.

SÓHAJ.

Szódi «Gulistán»-jából.*

Szenvedés a társam, bánat a barátom,
Kétségbeesésnél van az én lakásom
Szigorú fogságban.
Kísér a szenvedés, hozzám nőtt a bánat,
Kétségbeeséssel esengek utánad,
Oh, de mindhiában!

Szerelmem felgyújtja ezt a nagy világot,
Lángjával elborít földet, mennyországot.
S hogy lehet az lányka,
— Nehéz lesz felelned, hisz csodák csodája —
Hogy a te szerelmed, óhajom fátykója,
Még sem gyulad lángra?

Fábry Sándor.

NAGYOBBAK ŐK, MINT A HADVEZÉREK.

A köztivézerekről mondta ezt a költő. És mondott valamit. Nem anyagi haszonért, nem a fényes jövő reményében; csekély zsoldért, gyakran igen silány élelmezés mellett teljesítik ezek a legerhesőbb szolgálókat. Az eskü szentsége köti zászlóaljokhoz, az ezred becsülete, a nemzeti büszkeség tüzei őket türesre, szenvedésre, életök feláldozására; s vannak idők, midőn csudákat műveltek velük a lángoló hazaszeretet. Hadd mutassak itt fel egy pár köztivézt.

A lelkész kocsisa.

Midőn 1848-ban fegyvert fogtak ellenünk a bánáti és bácskai ráczok, s újonozoztak az egész országban, apám, ki körőstaresai lelkész volt, egy vasárnap reggel buzdító beszédet intézett a szőszékből hallgatóihoz.

Az isteni tisztelet után egy félórával, kocsisa, Varga János nevű, még csak 18 éves, de jól termett, izmos, erős, ügyes legény, ki apámat

* Mozlicheddin Szódi egyike a leghíresebb perzsa költőknek. Élt 1175 és 1263 közt. Mozgalmas ifjúság után a Szent Földön harcolt a keresztiesek ellen, hol frank fogságba került. Majd szülőföldjére, Szirászba vonult vissza, s ott írta «Gulistán» (Rózsákert), «Bosztan» (Gyümölcsös kert) és «Dirván» című munkáit, melyekkel, mint lyrái és tanköltő egyaránt nagy hírnevet szerzett magának.

DÁNIEL ERNŐ MINISZTER FELKÉRI A KIRÁLYT A HÍD MEGNYITÁSÁRA. Wefurum fényképe.

A FERENCZ-JÓZSEF HÍD MEGNYITÁSA.

már második évben nagy megelégedésére híven szolgálta, belépett apámhoz.

— Tiszteletes uram! kérem, fogadja meg helyettem a Vas gyereket. Csak 16 éves még, de igen jó fiu, elég erős, ügyes, elvirg emberül, a mi itt dolog van, a jószágot meg nagyon szereti s nagy kedve volna itt szolgálni; merek felelni mellette, hogy jó szolga lesz; odakinn várakozik a tornácson.

— Fel akarod mondani a szolgálókat? — kérdezte apám.

— Fel kell mondanom, tiszteletes uram! mert én honvéd leszek. A világért sem mondanám fel különben. Lelkemre hatott a tiszteletes uram prédikációja. Sok szepet, jót hallottam már a szájából, de ilyen még soha se. Tempomkijövetkor * csapatba verődünk a legények, mind a ki csak ott volt, s a kiből csak vér, meg hűség van a hazához, mind azt mondta: Menjünk! Engem se vinne rá a lélek, hogy itthon maradjak.

— Nem tartóztatlak vissza, János! — mondta apám, — de megdondtad-e jól? Még csak most múltál el 18 éves, nem kerülne még sorozás alá, s szegény özvegy asszonynak vagy egyetlen gyermeke. Megdondtad-e jól?

* Így mondta ezt s mondja ma is az alföldi nép.

— Mindent megdondtamt. Mióta a más kezébe vagyok,* mindig segitettem az édes anyámat. Most is úgy akarom. A foglalón kívül alig vettem még ki az idei béremből valamit, pedig jól behaladtunk már az esztendőbe. A pénzbéremet jó téli gúnyára, a gabonabért, a hizónak valót, a tűzrevalót, az édes anyámnak szántam. Most már magamnak semmire se lesz szükségem, majd ad kenyeret, lénungot az ország, téli gúnyámról is majd gondoskodik az; egy krajczárt se kérek ki, mind itt hagyom a miért eddig megszolgáltam, az édes anyámnak.

— Becsületesen gondolkozol János! anyádnak, s köz édes anyádnak a hazának igaz, jó fia vagy. Menj hát, édes fiam! Isten legyen veled! harcolj és imádkozz! Megszolgált bérédet bőségesen adom ki édes anyádnak, ezentúl is lesz gondom szegényre, szívesen segítem; derék fiat nevelt.

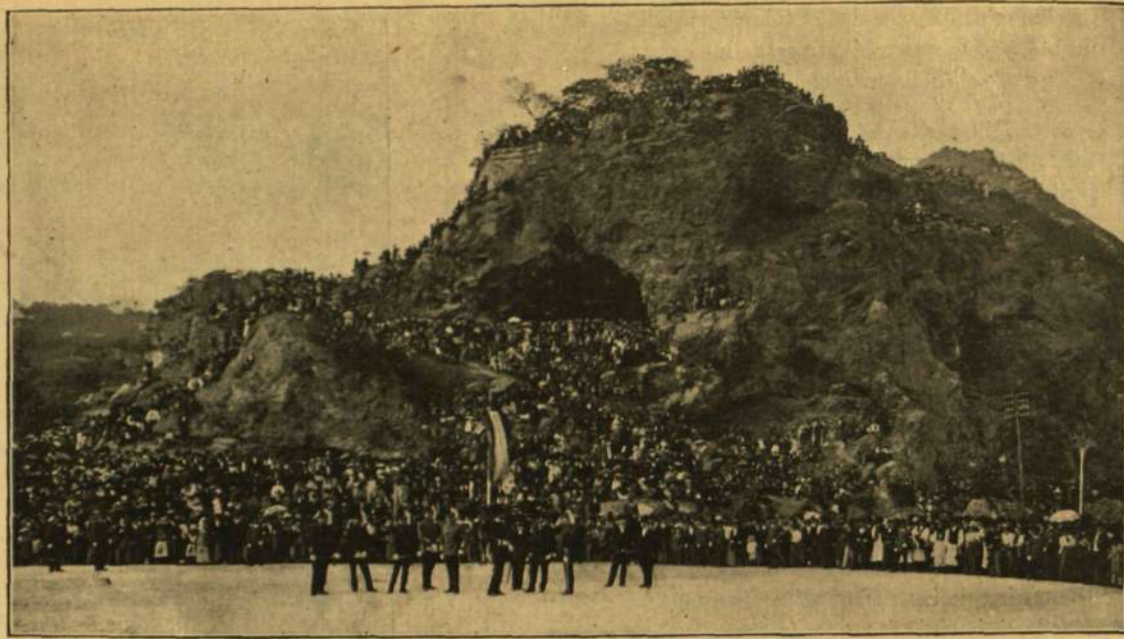
Búcsúzóra megragadta s megcsókolta a fiu apám kezét. Forró könyveitől nedvesedett meg az; de a fiu kezére is esett egy pár könnyecske. Egyiket a lelkész szeméből hallgatója lelkének fogékonysága felett érzett öröme, másikat a gazdáiból a hű szolgálótól válás, és talán az örökre megválás fájdalma sajtolta ki.

* Annyi mint: «cseléd vagyok».

Jánost, a mint besorozták, egyenesen az alvidékre vitték, nagyon kellett már ott akkor az ember. Augusztusban Török-Becsén találkoztam vele, hol, mint egyik hódmező-vásárhelyi nemzetőr-század kapitánya, szolgálatot teljesítettem. Akkor még fején saját pörge kalapja, lábán jól kitömött bő és nehéz paraszt eszmája volt. Vászson katonakitlilje volt már, de a nadrágot még az onnan hazuról vitt vastag vászon bő gatyá helyettesítette, melyet néhány héttel az előtt édes anyja mosott ki utoljára. Istrággal volt átkötte derekán a kitli, ezen övhöz két zsineggel erős vászon tarisznya volt oda kötve, melyet 30 éles töltés húzott a föld felé; de a fiú vállán ott ragyogott a napfényben a jól gondozott szuronyos fegyver.

Én a fő-útca egyik oldalán állítottam fel századomat, mely Kumándra volt kirendelve; a Jánosék százada meg a másik oldalon gyülekezett, annak másfelé kellett indulnia. Meglátott, felismert, hozzám szaladt János.

— Jó napot kívánok! Itt van tééns uram is?

NÉZŐK A BUDAI PARTON ÉS A GELLÉRTHEGY OLDALÁN. Weiswurm Antal fényképe.

képet is alacsony termetű, de vállas, melles, piros pozsgás, tüzes szemű, edzett testű gyerek, olyan, a minőről azt szokták mondani: «furkóval se lehetne agyonvern».

Mikor a sorozást megkezdték, beállított a sorozó kapitány elébe. Ez azt kérdezte tőle:

— Tán a bátyádat keresed itt, fiú?

— Nem!

— Hát kit, vagy mit keresel?

— Huszár akarok lenni, vitéz kapitány úr!

— Ember vagy, kis öcsém! Hanem egy kis baj van. Jöcskát kell még nőnőd, mikorra a baka mértéket megütöd. Hány esztendő vagy?

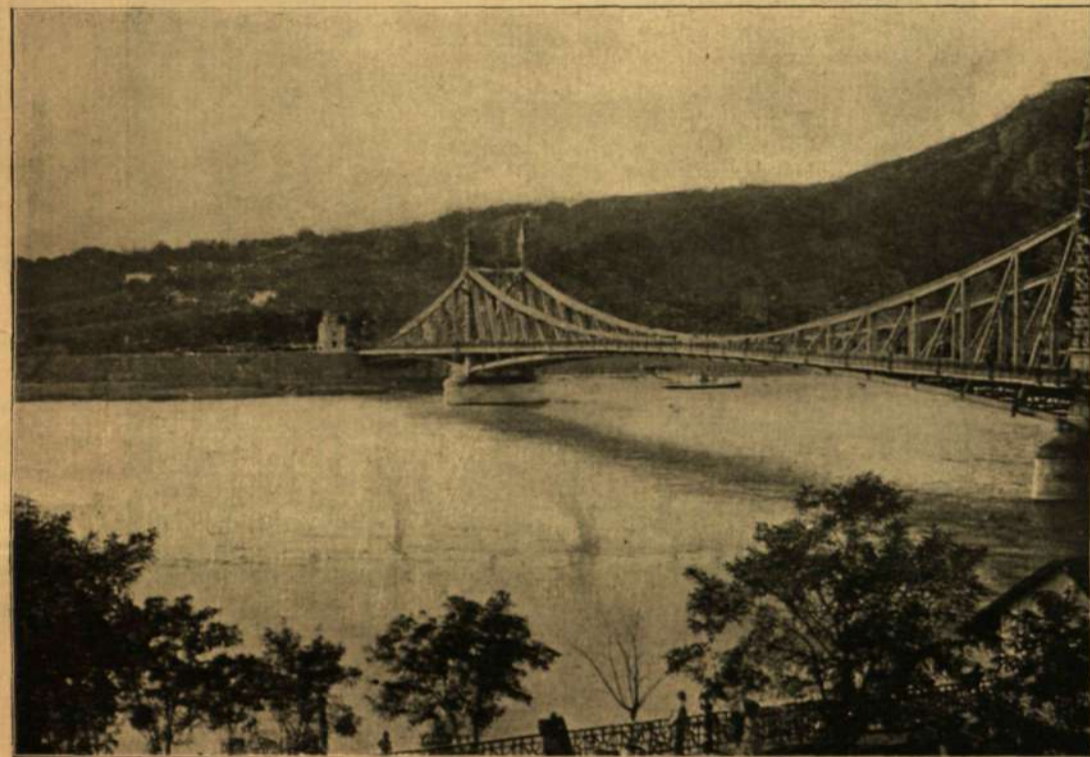
— Tizenhat elmúltam.

— Bizony jól alatt maradtál. Hát szopjál még gyerek vagy négy esztendeig, akkorra kinöheted magad, ha jó idő jár rád.

— Megbírom én rágni a legkeményebb falatot is, vitéz kapitány úr!

— Az eszed, látom, eleven, a szándékod is egészen tiszteletre méltó, nagyon sajnálom, hogy vagy négy évvel előbb nem születél s nagyobbra nem nőttél.

— Eleven nekem a testem is, meg erős. Az már aztán ökö, a melyik kiveszi magát a kezemből, ha a szarvát megmarkolhatom.

A HÍD A VÁRHÁZTÓL NÉZVE.

Hátsék Béla fényképe.

— Itt, János! Indulunk mindjárt Kumánd felé. Hogy vagy?

— Nagyon jól különben, csak mondúrom nincs még; de négy nap múlva lesz. Olyan kapitányunk van, akár az apánk; a többi tiszt úr is, mintha csak testvérünk volna. — Minden nap csatázunk, kergetjük a rácot. Nem sok halottunk van, sebesültünk kerül majdnem minden nap, de van már köztük olyan is, a ki kijött az ispitájából. Az én homlokomat is súrolta már egy golyó, (látszott a helye,) de csak úgy, hogy ispitájba se tettek miatta. Bemegyünk még mi a szent-tamási sánczba Isten segélyével. — De most már mennem kell, az Isten áldja meg!

— Áldjon meg téged is! — mondtam, s megráztam a kezét.

Nem láttam többet a jó fiút. Csak 1850 elején hallottam meg volt honvédtársaitól, hogy azon a részen, a melyen ők rohanták meg a budai várat, János hágtott fel először a vár falára, de alig érinthette kezével az alólról felnyújtott zászlót, leszúrták, valamint utána következett három társát is: a negyedik tűzhetette fel a golyólyuggatta zászlót Budavár falára.

A Gerendely gyerek.

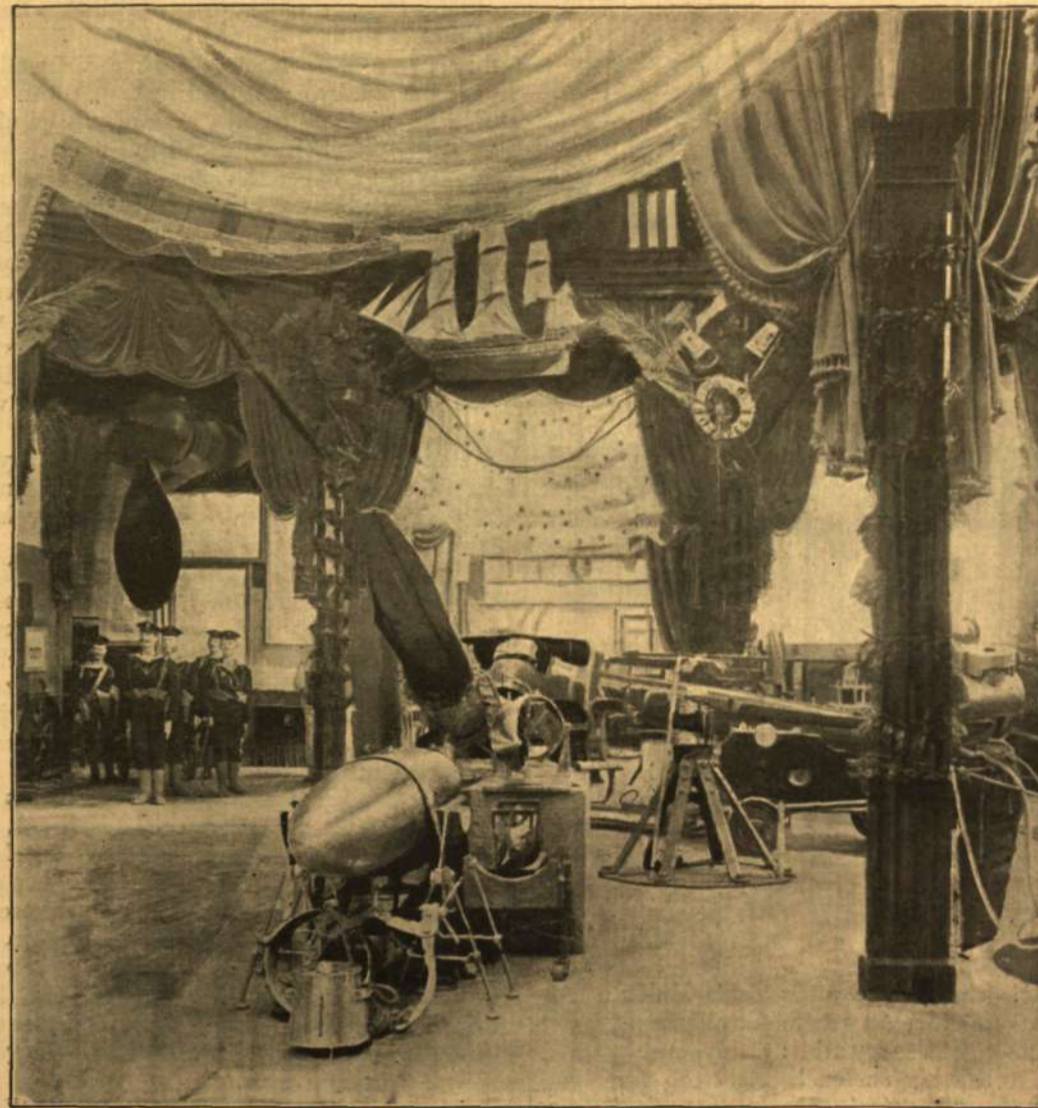
A körös-tarcsai mészáros fia volt, 1848-ban honvédsorozáskor még csak 16 éves, korához

A HÍDÉPÍTÉS VEZETŐIT BEMUTATJÁK A KIRÁLYNAK.

Erdélyi fényképe.

A FERENCZ-JÓZSEF HÍD MEGNYITÁSA.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS HADITENGERÉSZETI CSARNOKÁBÓL. — Ágyúk és torpedók a nagy teremben.

Hirtelen felgyűrte a fiú inge ujját, egészen bónaljig. Elámúlt a kapitány, megtapogatta a fiú izmos karját.

— Ezt nem hittem volna, — monda, — csupa vas kar ez.

— A rugója meg aczél. Meg tetszik látni majd, hogy az én markomban sivit, füttyöl a kard.

— Annak idejében kezembe is adom, ha ugyan még én sorozok akkor Tarcsán. Hanem addig sok víz lefoly ám még a magyar folyókon és sok vér foly beléjük.

— Hogy várjak én addig? Nem marad akkor még hirmondója se a németnek, rácznak. Kérem igen szépen!

— Ne töltesd az időt, eredj haza, gyerek! Fogjad!

Egy ezüst húszast nyújtott a kapitány a fiú felé.

— Ha handgeldül adja vitéz kapitány úr, megköszönöm szépen, s hiszem az Istent, hogy még meg is szolgálom.

— No már úgy épen nem, csak ajándéképen. Vegyél rajta darutollat a kalapod mellé.

— Nem teszek én mellé egy kis virágot se, mig be nem soroznak, inkább fátyolt kötök rá.

Nem fogadta el a fiú a pénzt. Leverten távozott.

— Tűzről pattant gyerek, büszkesége is van, igazi magyar vér, — mondta a kapitány, — kár, hogy nagyobbra nem nőtt, az életkorára már oda se néznék.

Mikor délben a helységháztól ebédre ment a kapitány mellé, sompolygott a kis Gerendely, s levette kalapját.

— Kérem igen szépen, alázatossággal, vitéz kapitány úr!

— Tisztúj! megvetted az ajándékodat, megszegyenítettél.

— Engedelmet kérek, nem vettem én meg. Én szégyenültem meg. Nem azért mentem én, hogy pénzt kunyorálgak.

Odébb állt a fiú, s nézett keservesen a kapitány után.

Ebédről visszatértében megint útjában találta a fiút a kapitány.

— Kérem igen szépen!

— No, ha nem hagysz békét, jöjj velem! mindjárt besorozlak. De nem huszárnak ám, hanem kranfuternek. Tudod-e, mi az?

— Tudom, kapitány úr! De majd kerül annak való is, holmi hosszúra nőtt, hajlós derekú, nádszál legény. Itt a mi helységünkben ugyan aligha; nem arra a mesterségre teremtődztünk mi itt Körös-Tarcsán. Hanem, gondolom, nem kell innen messze menni, majd csak találkozik kranfuternek való is; sok mindenféle furcsa bogara van az Úristennek. Hanem ha be nem bizonyítom, hogy huszárnak termettem, csapjon át kapitány úr a kranfuterkehez.

— No most már fogjad a huszast. A handgeldet is mindjárt megkapod.

— Az Isten áldja meg, vitéz kapitány úr! Megszolgálom a szívességét, ha az Isten segít, a huszast is igen szépen köszönöm.

Büszkén, fölemelt fővel ment a fiú a kapitány után, katonás tartással, s az öröm mintha megmagasította volna.

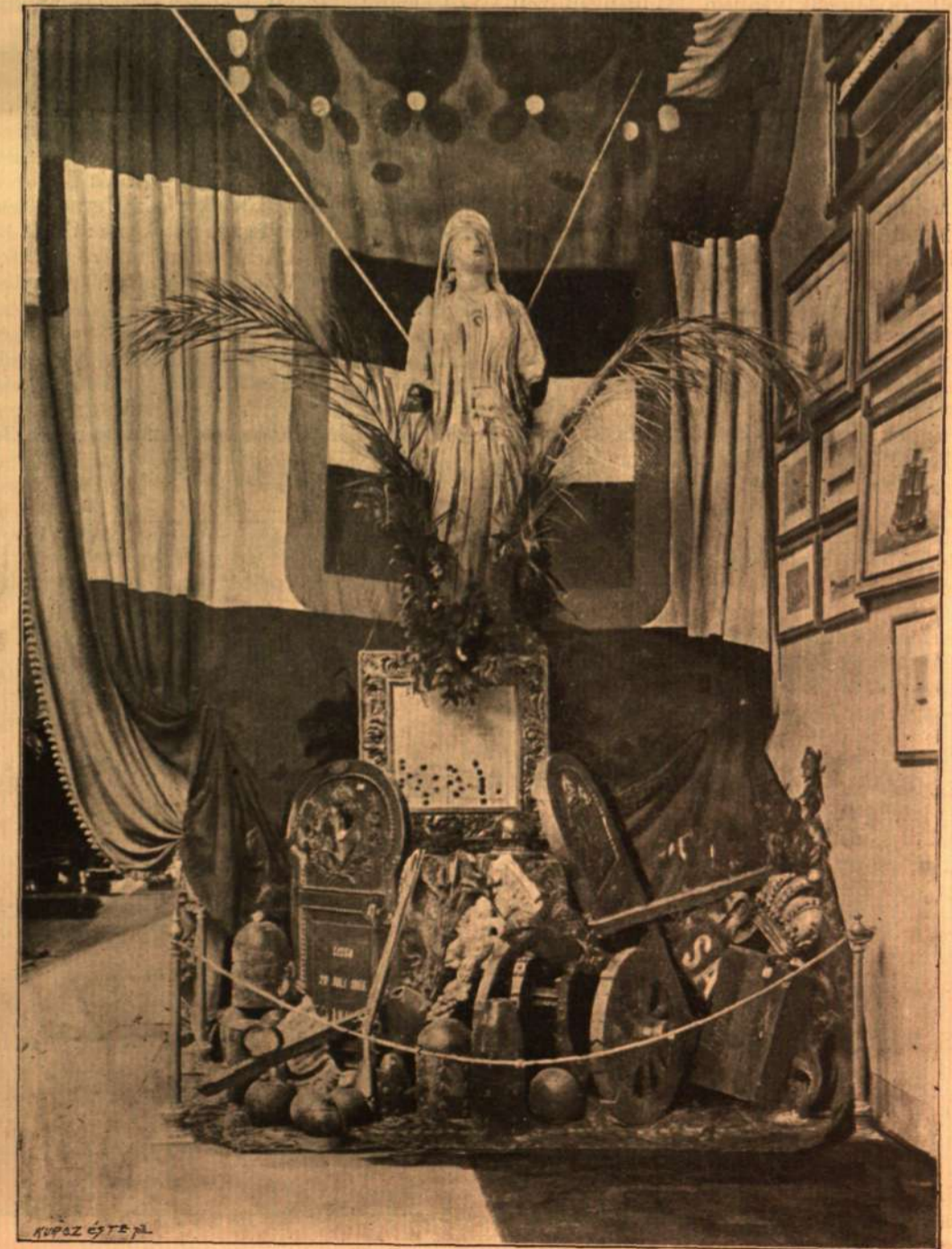
Szabó Mihály.
(Vége következik.)

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL.

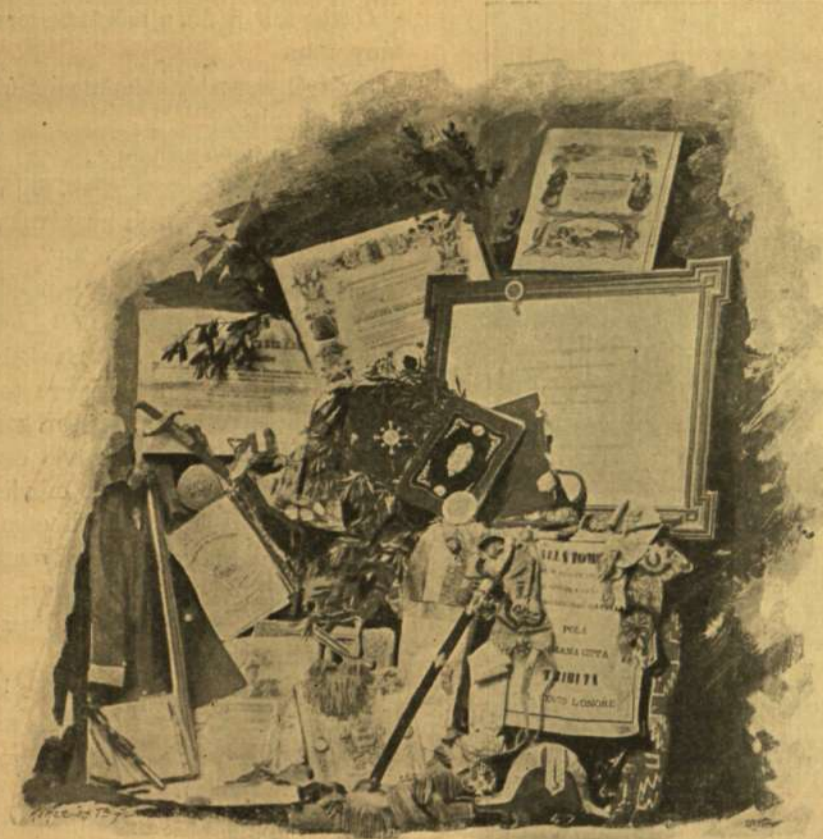
XIV.

A haditengerészeti csarnok.

Ezredévi kiállításunk egyik legérdekeltőbb és tanulságosabb tárgya a haditengerészeti kiállítás. Fekvése is, mindjárt a fővárosi pavil-

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS HADITENGERÉSZETI CSARNOKÁBÓL. — Diadaljelvények és emléktárgyak.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS HADITENGERÉSZETI CSARNOKÁBÓL. — Tegethoff ereklyéi.

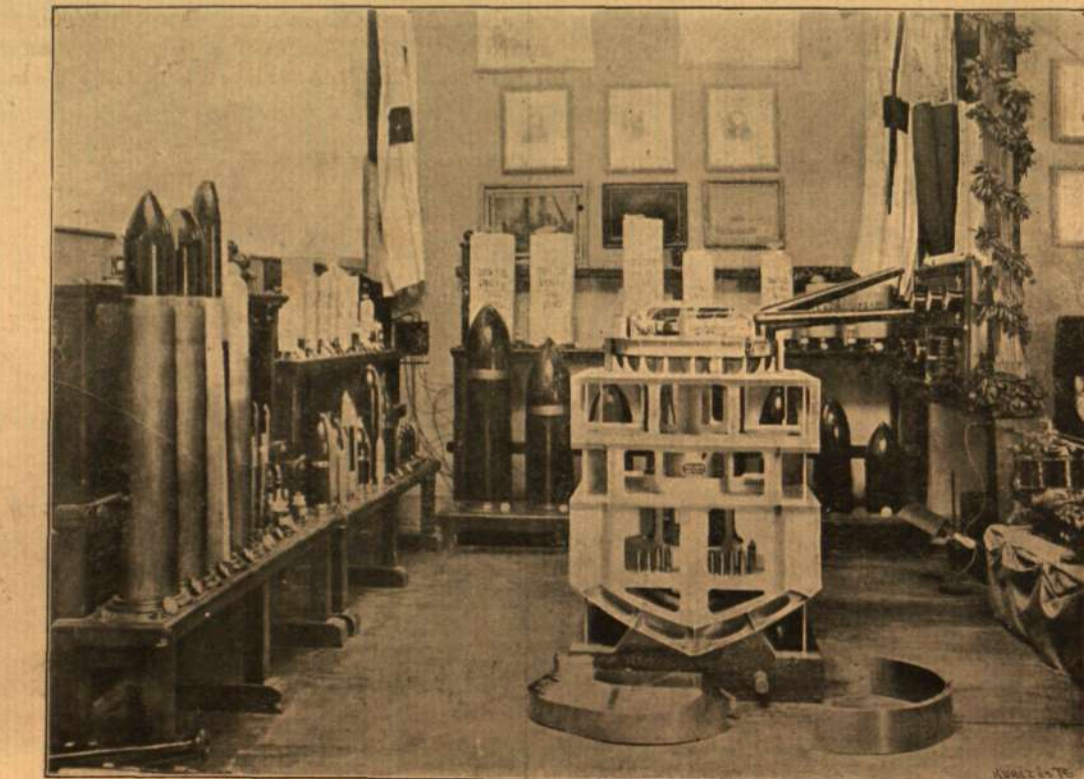
lon tőszomszédságában, a tó partján, igen alkalmas.

Az épületnek az alapterve igen szerencsés: egy régebbi fregáta középső részének az utánzata. Az ablakokul szolgáló lőrészekben ágyúk vannak elhelyezve. A fődélzetből egy magas árbocz nyúlik föl, melynek két kasában kisebb gyorstüzű ágyúk, az árboczot tartó fődélzetben pedig jelzőlobogók és lámpák vannak. Haditengerészeti jellege az épületnek tehát már messziről fölismerhető. A kapuzat ormán egy fából faragott hatalmas női alak áll, mely az első «Helgoland» korvéta orrát díszített habléányának az utánzata. Az épület előtt jobbra és balra két óriás vasmacska fekszik karvastagságú lánczon. Kell is, hogy e vasmacskák ily roppant súlyúak legyenek, nehogy a víz színén lebegő hajót már kisebb szél is tova sodorja.

A bejáratról ugyancsak jobbra és balra látható két, nickelacélból készített hajópánczél, a melyeknek vastagsága 27 centiméter. Előttük azon roppant lövedékek vannak fölállítva, melyekkel e pánczél ellenálló képességét kipróbálták. E hatalmas lövedékek kilövéséhez mászányi legkifűnőbb, nevezetesen Ammon-féle nitroglycerinből készült löport használtak. A pánczélakon látható mélyedésekből meggyőződhetik a néző, hogy a lövések bennük nagyobb kárt mégsem ejtettek. Igen szerencsés gondolat volt a haditengerészet vezetőségétől e két pánczél-darab kiállítása; mert így a nagyközönség is színről-színre láthatja, hogy milyen pánczélal burkolják hadihajóinkat s mily bámulatos e pánczélak az ellenálló képessége. Ilyen vért kapnak a most épülőben lévő partvédő hajóink: a «Monark», «Wien» és «Budapest».

Lépünk be a főbejáraton, melynek oldalain két legelső, most már szétszedett fregátának, a «Drache» és «Salamander» nevének az orrfigurái vannak fölállítva. Az épületben elének táruló látvány megragadó, nemcsak a kiállított tárgyaknak a szárazföldi ember előtt szokatlan voltánál, hanem a festői remek díszítésnél fogva is, mely a különböző helyiségek és csoportok keretétől szolgál.

A nyolcszögű középső terem kupolájáról számtalan tarka jelzőlobogó függ alá, élénk, vidám színezetű adva a teremnek. Pedig a kiállított tárgyak ugyancsak zordon hatásúak, mert a haditengerészet fegyverei oly óriás nagyságúak és pusztító erejűek, hogy hozzájuk képest a szárazföldi fegyverek csaknem gyermek-játékszereknek tűnnek föl. Annak, a ki tengerészetünk jelzőlobogóinak nyelvét ismeri, néhány jelzés azonnal magára vonja a figyelmét, s dicső emlékeket juttat eszébe. Ilyen jelzések Tegethoffnak a lissai csatában kiadott eme főbb parancsai: «Készülj a csatára!», «kezd a tüzelet!», «ronts az ellenségre» és «törd be hajója

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS HADITENGERÉSZETI CSARNOKÁBÓL. — Lövedékek és löporoszok.

zseföld fölfedezőjének, Weyprechtnek arczképét, stb.

Közepén a főteremnek egy 15 cm. üregű, 6 méter hosszú, gyorsantöltő acélágyú van fölállítva talapatával együtt. Érdekes vizsgálni az irányzó készüléket, mely olyan ügyes, hogy rengeteg sulya daczára egy ember igazgathatja és háromszor lehet vele egy perczen! Ellentét ezzel a mellette fekvő 24 fontos Wahrendorf-rendszerű ágyú, alacsony, kerekcs fatalpon. Harminez évvel ez előtt voltak használatban az ilyenek. Kezelésére legkevesebb 12 ember volt szükséges, mind a mellett a vele való egyszeri lövés 3 percbe került és míg ez a pánczélban vajmi kevés kárt ejtett, addig amaz 46 cm. vastagságú vertvas pánczél is képes átütni.

Az óriási, 24 cm. és 30 5 cm. üregű ágyúk, igen természetes, nem voltak kiállíthatók, mert szállításuk és föllállításuk szerfölött nagy költségbe került volna.

Ugyanezen teremben a különböző ágyúk lövedékei is láthatók: a 7 cm. üregű és löporostúl együtt 3 5 kgm. sulytól kezdve a 30 5 cm. üregű ágyúknál használt és 145 kgm. löporral töltött 455 kgr. sulyú acéllövedékig. A fölöttük szemlélhető, különböző geometriai alakokba sajtolt löporminták bámulatba ejtik a nézőt formáikkal és roppant nagyságukkal.

Nevezetességei e teremnek még a két u. n. barbette ágyútorony. A korongok és ágyúk forgatása az egyiknél villamos erővel, a másiknál víznyomással történik. E helyiség inenső sarkában fönt látható a «Mária Terézia» koszirakáló 5 m. átmérőjű csavarjának fa mintája.

Jobbra az ágyúcsoporttól találjuk a torpedókat, Lupis sorhajókapitánytól eredő, első kezdetleges alakjától kezdve a fumei hirneves gyáros, Whitehead által készített és legnagyobb tökélyre vitt mai szörnyig, melynek feje 100 kgr. lögyapotot fogad magába és kedvező körülmények között 800 m. távolságra biztosan talál.

A különböző hajófajta mintái szintén nagyon lekötik a figyelmét. A miatt, hogy monarchiánk csak Velenczének a múlt század végén történt birtokba vételével jutott némi flottához, az itt látható régebbi vitorlások mintái mind olyanok, a melyeket a velenceiek használtak. Sorban látjuk itt: a lagunákban használt lapos fenekű ágyúderégyektől kezdve az Adrián szokásban volt összes hajófajtaikat, kezdve a goelettől egészen a nagy gályáig. Azután teljes számban láthatjuk újabb és jelenkori hajóinkat a legbámulatosabb: a 7000 tonmás «Rudolf» vértezett toronyhajójáig. E minták a hajóknak nemcsak külső alakjukat, hanem a legapróbb részletekig belső szerkezetüket is mutatják különböző, nagy pontossággal kidolgozott keresztmetszetekben.

Könyvet kellene írunk, hacsak összegezne akarnók is föllelteni mindazon fölszerelési tárgyakat, valamint tudományos műszereket,

A CSÁKTORNyai ZRINYI-VÁR A VÁRUDVAR FELŐL NÉZVE.

Dobosy Elek fényképe.

melyek vagy eredetiben, vagy jól sikerült fényképekben, avagy mintákban itt összehalmozvák és tanulmányozásra méltók. Mert hiszen a csillagászatotól kezdve alig van a tudományok és technikának olyan ága, a mely bele nem vágná a haditengerészetbe.

Semmi esetre se mulasztja el a látogató a baloldali teremben, üvegszekrényekben kiállított ereklyéket megtekinteni, melyek Frigyes főherczeg, Miksa császár és Tegetthoff tenger-nagy után maradtak, valamint tengeri csatáinknak e terem inenső sarkában összehalmozott diadaljeleit.

A jobboldali teremben igen érdekes egyebek közt Jan Mayen sziget domború képe s a három osztrák-magyar éjszaksarki expedíció hajóinak mintái. Künt a városliget taven, hol a hadihajóknál használt csónakok vannak kikötve, látható azon négy csónak egyike, melyen Weyprecht sorhajóhadnagy a legénység egy részével az éjszaksarki Jeges-tengeren 96 napi vitorlázás után Novaja-Semljába érkezett. Az épület tetején, mely hajófödélzetet utánoz, egyéb hajófödél-szerelési tárgyakon kívül láthatók a Weyprecht és Payer-féle éjszaksarki expedícióban használt szánok, jégezipők, hőoresolyák, stb.

Talán újságot mondunk a közönség egy részének, ha föllelítjük, hogy a nagy Dunában is, a várbazári rakparthoz kikötve, szintén láthatni egy megsemmisítésre igen méltó kiállítási tárgyat, t. i. monitoraink egyikét: a «Szamos»-t. A haditengerészet kiállítási csarnokában kapható engedély mellett bárki is megtekintheti. A Vaskapu megnyitása után az eddigénél is fontosabb föladat vár monitorainkra, hogy most a hajózás megkönnyítése miatt könnyebben történhet a támadások ellen védjük meg a Duna vonalát.

Bátran mondhatni, hogy a haditengerészeti kiállítás felülmúl minden eddigi e neműt gazdagságra és tanulságos voltára nézve.

A kiállítás még csak kevés ideig maradván nyitva, nem ajánlhatjuk eléggé hazánkfiainak, hogy az aligha visszatérendő alkalmat haditengerészetünk tanulmányozására minél számossabban ragadják meg.

Reményi Antal.

MURAKÖZRŐL.

A múlt napokban az ország figyelme ismét Muraköz felé fordult azon alkalomból, hogy a szeptember hó második felében ott rendezett hadgyakorlatok alkalmával pár napig a király e vidéken időzött. Muraköz, e kis félsziget oly sok viszontagság és kívülről jött erőszakoskodás daczára — ha nyelvében ugyan még horvát, de szívében magyar, a minthogy minden időben Magyarország szerves része volt.

Muraköz ósidóktól fogva sok viharos időt élt át. Mint a Dunántúl, ez is érezte a római kultúra hatását, szenvedte a középkor fegyveres hódításait, de a magyar honserzészkor a haza többi részeivel együtt foglaltatván el, azóta hű öre a Dráva mellett Magyarország állami érdekeinek s csak az abszolutizmus erőszakoskodása szakította el és kapcsolta olykor-olykor rövid időre Horvátországhoz, honnan mindig szíves örömmel sietett az édes anya ölébe.

tóságra emelt Zrínyi Miklóssal vette el erőszak útján. A király ekkor a hadi költségek megterítéséül Muraközöt váraival együtt Zrínyi Miklós grófnak, a szigetvári hőnek ajándékozta, s így lett Muraköz a hazánk történelmében fényes szerepet vitt Zrínyi család birtokává s a család jeles tagjai hazafias tetteinek, küzdelmeinek fő színtere.

Zrínyi hősi halála után fia, György főtárnokmester örökölte, ki Dráva-Vásárhelyen (Nedelic) könyvnyomdát alapított. 1603-ban történt halála után fiai: György és Miklós örökölték Muraközöt s terjesztették itt a protestáns vallást, de a lakosok Pázmány Péter hatása alatt visszatértek a kath. egyházba, s így a protestantizmus itt végképen megsemmisült. A Zrínyiek alatt sok horvát menekült a törökök elől Croatiából Muraközbe s a Dunántúl több vidékére is, kik Jurisics Miklós alatt Kőszeg ostrománál hőiesen viselték magukat. 1626-ban Zrínyi György fiaira: Péterre és Miklósa maradt Muraköz, de a közös birtokok tulajdonosánál Miklós, a költő és hadvezér megosztává lett. Ettől kezdve Muraköz még fontosabb szerepet vitt a magyar történelemben s különösen három vára: Csáktornya, Stridó és a Zrínyi Miklós által alapított Uj-Zrínyi (Zerin) vár. Muraközött intézte a török ellen hatalmas támadásait Zrínyi Miklós, míg a kursaneci (zrínyifalvi) erdőben oly szerencsétlen véget nem ért. Özvegvetől, Löbl Zsófiától, Péter gróf vette át Muraközöt. Innen indult a Wesselenyi-féle összeesküvés folytán Spankau ellen. Ekkor Muraköz váraival együtt kardesapás nélkül a Spankau hatalmába került. Utolsó birtokosa a gróf Zrínyi családból a költő fia, Adám volt, ki Szalánkeménél a törökök elleni csatában esett el. A Zrínyiek hősiességének lehet tulajdonítani, hogy Muraköz soha sem volt adófizetője a töröknek. Ezen időben több magyar: Tallian, Batthyány, Kisfaludy, stb. család lakott itt, de ezek később kivándoroltak, vagy talán elhorvátosodtak.

Ezután Muraköz birtokosai gyakran változtak, migem III. Károly 1720-ban a vele Spanyolországból jött élete megmentőjének Althan Mihály grófnak ajándékozta azért is, mivel ez a király forrón szeretett barátját, Pignatelli-Peregnardó Ágnes herczegnőt feleségül vette. Az Althan grófk 1791-ig voltak Muraköz urai. Ekkor a testvérek: Mihály, Ferenc és Miksa a sok adósság miatt eladták Tolnai gróf Festetics Györgynek, ki alatt 1795-ben valamennyi község megváltotta a jobbágyi terheket. A mezővárosok: Csáktornya, Stridó, Légrad ekkor már szabadok voltak. 1848-ban báró Jellaics ellen a muraközi horvát lakosság Perczel tábornok seregében harcolt Gasparics Márk szerzetes és tábori lelkész buzditásai mellett. Gasparicsot ezért később Pozsonyban fölakasztották; de a hálás nép a múlt évben Perlakon, hol egykor a népet harcra tüzelte, szép szobrot emelt emlékezetének. A szabadságharc leverése után Muraközöt az abszolut kormány Varasdmegyéhez, tehát Horvátországhoz kapcsolta, de az 1860 október 20-iki diploma ismét visszaadta Magyarországnak. Azóta elválaszthatatlan része hazánkknak.

CSÁKTORNYA FÜTÖCZÉJA.

Dobosy Elek fényképe.

Muraköz egyháziilag 800 év óta még mindig a zágrábi püspökséghez tartozik ugyan, de hiszszük, hogy a szombathelyi püspökséghez leendő átcsatolása csak idő kérdése, a mi kívánatos is, mert a horvát ajkú és szellemű lelkészek vezetése alatt soha sem fog Muraköznek hazafias, jó, velünk érző népe nyelvben is megmagyarosodni. Az erre, t. i. az egyházi elszakításra törekvő lépések Mária Terézia óta gyakran megújították, de soha sem sikerült eddig Muraközt egyháziilag is az anyaországhoz kapcsolni.

Muraköznek művelődési, kereskedelmi és általában közgazdasági tekintetben gócpontja, fővárosa Csáktornya, mely város a rómaiak idejében Aquama néven nevezetett. Nevezetességét a szerencsés földrajzi fekvéséből származó Zrinyi-féle vártól vette, melyet Csáky Dömötör építtetett s Zrinyi Miklós gróf országhosirúvé s nagyfonságává tett. A Zrinyi korára emlékeztető műtárgyakat a Wesselényi-féle összeesküvés után Bécsbe vitték s itt semmi sem maradt. Nem ok nélkül írta a költő e szavakat:

„Voltam fokán az ősi várnak,
Hol Zrinyi zengte hős dalát;
Szemembe könnyek tódulának,
Hisz' itt a vándor mit se lát.
Az ősi fénynek gyér sugára
Vagy most csupán hős Zrinyi vára.”

parics Márk emlékszobra is. *Alsó-Domborútól* keletre a Mura partján volt hajdan Zrinyi Miklós vára, *Uj-Zrinyivár*; ma a helyét is alig ismerik. Muraközhez tartozik a Dráván túl, Horvátországban fekvő *Légrád* is, mely a török hódoltság idejében zivatáros időket élt.

Muraköz kétségkívül szép és érdekes történelmi múlttal dicsekszik, s hogy ne csupán földrajzilag, hanem politikai és hazafiai szempontból is a magyarság határőrsege legyen, arra nemcsak szép múltja, hanem lakóinak, városainak hazafias szelleme és buzgó törekvése is hivatott teszi.

Felméri Albert.

EGYVELEG.

* Az öröklött bűnösségről a genfi bűnügyi anthropologiai kongresszuson Tarde statisztikát állított össze, bár maga is elismerte, hogy az adatok nagyobb része megbízhatlan. Észleletei szerint 10 ezer egyénre jut a földmiveseknél 0²⁴, a kereskedőkénél 1, az iparosoknál 1²⁵, a műveltebb osztályban 2²⁶ olyan, ki szüleitől öröklő a gonosz hajlamot. A műveltebb osztályokban ismét a fokozatot a következő számok mutatják: papoknál 0⁷¹, tanítók-nál 1²⁸, orvosoknál 1²⁸, gyógyszerészeknél 3²⁹, művészeknél 4³⁰, íróknál 4³⁰, postai szolgálatban

* Elégzetlen papirt fedezett fel egy párisi tudós. Egy darabkát ebből 48 óráig tartottak izzótűzben s mindamellett sörtetlen maradt.

* Robinson Crusoe szerzőjének utolsó ivadéka, Defoe Dániel, elhunyt San-Franciskóban. Egy kereskedő-hajón volt inas, és így hasonlított pályája a hies regény hőiséhez.

* A szibériai vasuton állandóan közlekedik egy templom-kocsi, mely minden szükséges dologgal felszerelt s végén még két teljesen berendezett szoba is van a pap és az egyházi számára.

* A házasság új feltétele. Norvégiában közelebb azt a törvényt hozták, hogy olyan leány, a ki kötni, fonni és kenyeret sütni nem tud, vagy erről bizonyítványt nem mutat föl, férjhez nem mehet.

* A burgonya meghonosításának háromszáz évfordulója most van. Jellemző, hogy ezt a jubileumot csak Irlandban ülik meg. November végén Dublinban nagy kongresszust, burgonya-kiállítást tartanak. Az a hely Cork megyében, hol Sir Walter Raleigh, az első burgonyát elültette, ma is ismeretes és sokat mutogatják.

* Csodálatos szenet találtak újabban Dél-Amerikában a Kordillerák brazilai lejtőjén mintegy 4800 méter magasságban. A szén kútjúnó minőségű, jól ég, de hamvában platina, ezüst és ezenkívül a ritka vanadin érc található, melyet különösen az aczél erősítésére használnak. A leleteket már nagyban igyekeznek értékesíteni.

A CSÁKTORNyai VÁR. — SPÁNYI RÉLA RAJZA.

Az egykori csáktornyai várból a bástyákon kívül csak a vár földszintje maradt meg a régi híresidőkből, mert az Althan-gróforra emeltették a mai kastély két emeletét. A város szabadalmait Zrinyi György 1579-ben ismerte el, s azóta indult fejlődésnek a mai virágzó kis város. Közelében van Szent-Ilona, mely régen híres volt a Paulinusok zárdájáról, s melynek ma csak kápolnája van meg, melynek kriptájában a szigetvári hős feje s talán a költő gr. Zrinyi is el van temetve. A szomszédos *Dráva-Vásárhelyen* (Nedeliczen) adta ki Zrinyi György a Verboczy Tripartitumának horvát fordítását. Ez a nyomda egykor igen sok kiadványával jó szolgálatot tett a protestantizmus ügyének. Csáktornyától éjszakkeltre van *Zala-Ujvár*, hol ő Felsége a gróf Festetics-féle kastélyban lakott. Délre a Dráva mellett terül el *Zrinyifalva* (Kursanec), melynek érdekében ölte meg a vadkan gróf Zrinyi Miklós. E helyet most még egy emlékkő jelöli, de senki sem gondolván vele, majd elmossa nem sokára a Dráva folyó sebes árja. A Felső-Muraköz legnevezetesebb helysége *Stridó*, mely Csáktornyával együtt régi erőssége volt Muraköznek; mellette húzódnak el a jó borokról híres muraközi hegyek. Alsó-Muraköz főhelye *Perlak*, melyet ezen a néven Mátyás király idejében említnek először. Szabadalmát II. Lipót erősítette meg. Itt van Gas-

levöknél 7²⁸, közhivatalnokoknál 28²⁸. Igen természetes, hogy ezek a számok csak a kiderült gonoszítottakra vonatkoznak.

* Az afghan emir büszke öntudattal keresztelte el magát a „világ fényességének” s e melléknév adásának emlékére külön arany nyakékú rendjelt alapított.

* Színházi és zenészi kiállítást nyitottak meg Párisban a nagy iparpalotában. Minden idők eredeti színházai és zenekari láthatók itt mintában és olykor gyakorló művészekkel. Első a római atrium, aztán a pompéji színház, majd egy középkori passió-játékos, egy olasz komikus művész-csoport s így tovább egész a jelenkori vásári bódékig. Minden nap vannak hangversenyek, melyeken régi darabokat kitünően mutatnak be.

* Az amerikai nemzeti lobogó új alakot ölt. Közelebb már 45 csillag lesz rajta s oly módon elhelyezve, hogy új államok későbbi felvétele által a rajz alakja ne változzék. Az új zászlót a hadsereg-nél és hajóhadnál a legközelebbi nemzeti függetlenségi ünnepen, július 4-én avatják fel.

* A montecarlói játékbank számára Monaco hercege újabb 50 évre adott engedélyt oly feltétellel, hogy az ő jutaléka az eddigi másfél millió frank helyett évi két millió legyen.

* Az európai uralkodók közül már csak kettő van, a ki trónralépte óta nem hagyta el székhelyét. Egyik a pápa, ki 17 éve óta van a Vatikánban, de még állandóbb a török szultán, a ki 19 év óta nem ment sehová Konstantinápolyból.

* Öreg királynő. Az afrikai busman törzsek mystikus királynője, Mazszaszie 120 éves korában meghalt. Utóda szintén igen idős nő. Mondják, hogy ez a királynő volt mintája Rider Haggard híres „Ő” című regénye főalakjának.

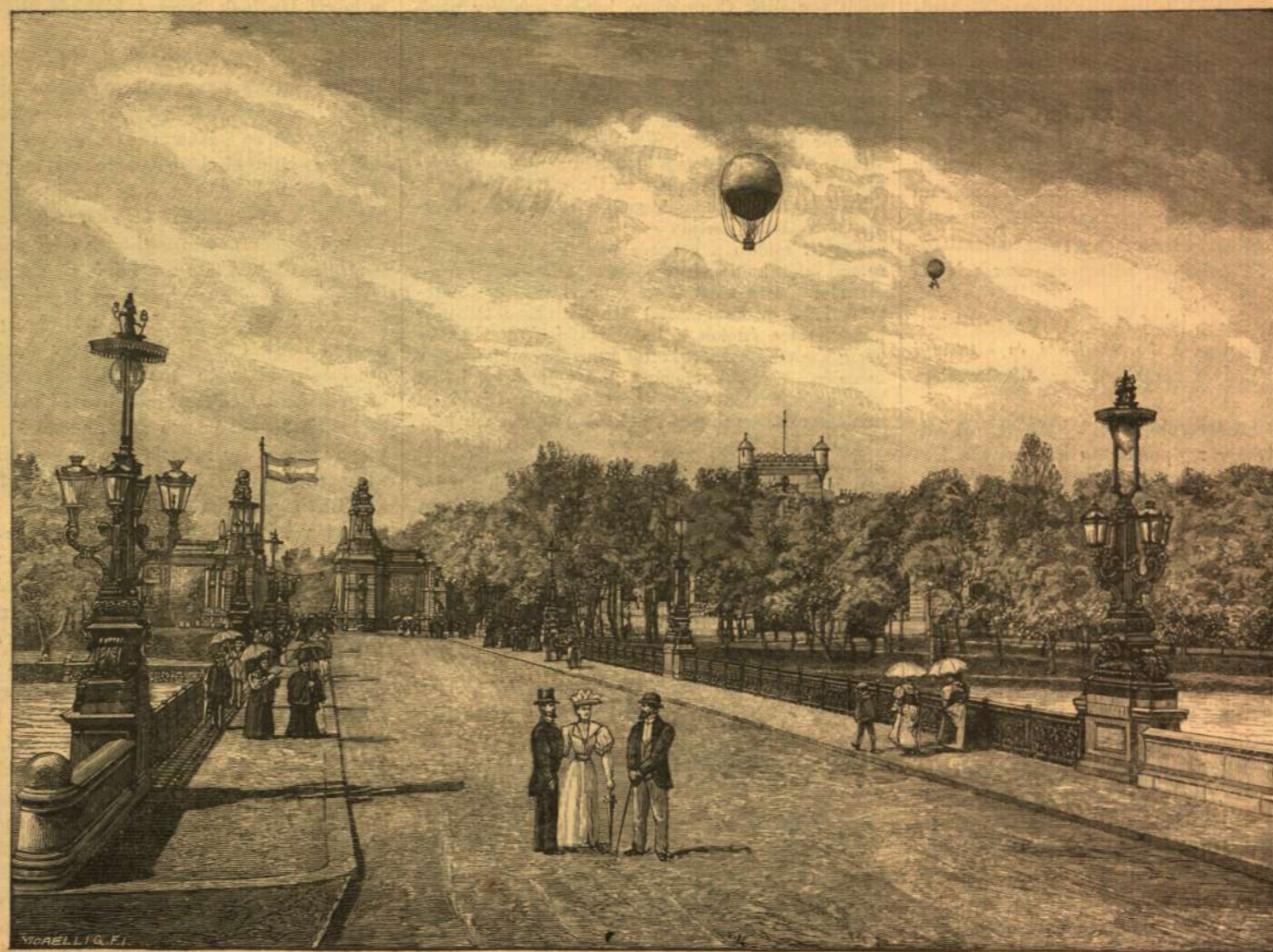
* Az orosz népdalok ügyét most maga a csárkarolta fel s külön bizottságot küldött ki, hogy az minden megmenhető dalt összegyűjtse.

* A híres csillagász, Vilampe Dorothea, ki Kaliforniában született s Párisban tanult, most az angol kormány megbízásából Norvégiában járt a napfogyatkozás megfigyelése végett kiküldött tudományos expedícióval. E nő már előbb az üstökösökről írt műveit a párisi csillagvizsgáló intézet-től 5000 frank jutalmat nyert.

* Gyűszűkből pompás gyűjteménye van egy gazdag newyorki nőnek. Erzsébet és Viktoria angol királynőknek, Washington anyjának s más híres nőknek gyűszűin kívül egész sereg műipari szempontból nagybecsű gyűszű van birtokában. A gyűjtemény annál érdekesebb, mivel a gyűszű is már a kiveszésnek indult háziszerek közé tartozik.

* Luthernek egyik egyenes utóda halt meg közelebb New-Yorkban. Tekintélyes ember volt, ő alapította ebben a városban az első zongora-gyárat.

* A legdrágább kard a világon áparodai szultáné. Markolatja tele van ritka gyémántokkal, rubinokkal és más drágakövekkel. Mintegy harmadfél millió forint értékűnek tartják.

AZ ÁLLANDÓ HÍD.

KÉPEK A KIÁLLÍTÁSBÓL.

Nagyon sokan, a kik megtekintették a kiállítást, arról panaszkodnak, hogy nem győzi azt az ember végig nézni. És csakugyan olyanformán is van a dolog. Oly reugeteg minden van ott összehalmozva, hogy valójában hetek, hónapok alatt sem lehet ala-

posan végig nézni. Nem csoda hát, ha irni való is mindig bőven akad róla.

Ha szemléli az ember ezt a sok érdekes épületet, önkénytelen is eszébe jut: milyen kár, hogy mindez, vagy hát a legnagyobb rész nem sokára már eltűnik. Még szerencse, hogy legalább rajzokban maradnak meg ama pavilonok s egyéb építmények, a

melyek oly méltán felköltötték mindenki figyelmét. Ezek közül a rajzok közül mutatunk most be ismét néhányat.

Ilyen a nagy új híd, mely a főkaputól a tavon vezet keresztül a kiállítás belsejébe s a legszebb részletek egyike. Kécses, de igen erős építmény ez, mely állandóan meg fog maradni. A levegőben egy

A KIÁLLÍTÁSI KÖRÜT, A KERESKEDELEM- PÉNZ- ÉS HITELÜGY PAVILLONJÁVAL.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL.

Morelli Gusztáv tanár fametszetel.

pár léghajót is látunk lebegni, az egyik a Godard-féle, a másik pedig a katonai léghajó. Ez utóbbi most is megvan, teljes épységében és sarga testét naponként meglebegteti a fellegek közt, de bizony pajtása, a Godard-féle, áldozatul esett az augusztusi nagy viharoknak s izre-porrá tépett selyem testének rommaradványait nagy nehezen szedték össze itt-ott. Ezután az 50,000 forint értékű gömb rongyai, néhány száz forintért szállottak ószeresek kezére. S ez példázata legjobban a világ állhatatlanságát: ma a fellegek közt, holnap az ószeres bódéjában!

A híd bemenve, jobbfelé egy sajátságos épület pillant meg, a kereskedelmi és hitelügyi csarnokot, a melyet korábban már részletesebben ismertettünk.

Ezen épületet ábrázoló képünk közepén ott látszik a József főherceg pavilonja is, a mely a legcsinosabbak közé tartozik, belső tartalmára nézve pedig különösen gazdag, de főképen feltűnik benne egy óriási pálma, a melyhez hasonló nagyságút, mérsékelt földünk alatt mentől kevesebbet lehet látni. Előtte ennek a pavillonnak gyönyörű kert van, melynek növényei a margitszigeti kertészetet dicsérik.

Balfelől tekintve a hídtól, egész kellemesen hat a moto, vagyis azon hely, a hol a hadi tengerészeti kiállítás-hoz tartozó vízi járművek ki vannak kötve.

A kiállítás ipari csoportjának épületei közt egyike a legérdekesebbeknek a budapesti légszergyárak kiállítása, mely e mellett a tanulságosak közé is tartozik. A villamos világítás alkalmazása és a villamosítás ipari czélokra való felhasználása mellett is nagy szerepet játszik a légszész, kivált a nagyobb városokban, a hol nemcsak a köz és magánvilágítás nagy részét látja el, de számos kisebb-nagyobb ipartelepnek is szolgáltatja a hajtóerőt. A budapesti légszészgyárak kiállításában ott láthatjuk a gáznak nemcsak a czélokra való felhasználására összeállított készülékeket, hanem a kis ipar czéljaira alkalmas gázgépeket, motorokat, sőt a háztartásokban igen czélzerűen használható gázkályhákat, gázzal fűthető takaréktűzhelyeket, sőt gázzorszózókat is, melyeket a legkisebb háztartásban is könnyen lehet alkalmazni, s áruk is csekélynek mondható, s mivel a gázzal való tüzelés igen kevés fáradsággal jár, s a legtisztább fűtési módok közé tartozik, kétségtelen, hogy a megérdemelt elterjedésben fog részesülni. A légszészszel való tüzelés gyakorlati alkalmazásának bemutatására szolgál az ugyancsak ezen épületben berendezett légszész-konyháas vendéglő, melyben gázzal fűtött tűzhelyeken készítenk el gyorsan az ételket. A fővárosi gázfogyasztás nagymérvű terjedéséről táblázatok vannak kiállítva, melyeknek nem érdektelen adata, hogy a gázfogyasztás Budapesten a legutóbbi húsz év alatt 6 millió köbméterről 25 millióra növekedett, s a gáz ára ez idő alatt majdnem felénnyire szállott alá.

CZUCZOR EMLÉKTÁBLÁJA.

A Múzeum-körúton van az a háromemeletes ház, melyben Czuczor Gergely, a jeles pap-költő és nyelvész lakott sokáig s ott is hunyt el 1866 szept. 9-én. Akkor Bertha-háznak hívták tulajdonosáról, most Brázay Kálmán nagykereskedőé, ki a jeles férfit emlékezete és az irodalom szeretete iránt szépen róttá le kegyeletét, emléktáblát állíttván azon első emeleti szoba ablakozóba, melyben Czuczor Gergelyt annyit dolgozott. A tábla tervezetét Czigler Győző műegyetemi tanár készítette, a költő földomborművű mellképét pedig Szécsi Antal szobrász.

A leleplezés október 5-én ment végbe. Az akadémia, a Kisfaludy-társaság, Petőfi-társaság tagjai, írók és művészek a szemközti muzeumkertben gyülekeztek, s onnan vonultak a ház elé. Brázay lakásán is sokan gyűltek össze. Eljött Fehér Ipoly, a benedekrend főapátja, hogy megadja a tiszteletet a rend egyik kitűnőségének.

Az ünnepély a ház előtti aszfaltos gyalogjárón ment végbe.

Zichy Antal, az akadémia első osztályának elnöke mondott először beszédet. Elmondta, hogy nemcsak szabadságunk egyik hirdetőjét, előfutárját és mar-

tírtját tiszteljük Czuczorban, hanem magyar nyelvünk és irodalmunk bugó munkáját, kinek dicsőségét sokáig hirdesse az emléktábla.

Utána Beöthy Zsolt jellemezte Czuczor rokonszenves lelkületét, érdemeit, küzdelmeit. Visszaemlékezésében fölkereste azt a három helyet, melyek Czuczor törekvéseinek, munkásságának színhelyei voltak. Az első hely itt a közelben az egyetem papnevelő háza, a hol az ifjú az Ur igéjét hallgatta, a bibliát forgatta. Az a lánglelkű ifjú, a kinek érzéskép a Duna partján emelkedik, még meg sem született, midőn a bencés pap lelkében a karácsonyi éjféli harang intő szavára, a megváltás nagy eszméjétől megszületett az emberi váltás gondolata. Ettől a hangulattól áthatva kezdte meg hexameteres énekét a hatalmas ősokról. Ezután végig kísézte Czuczort költői munkásságának egész mezején. A másik magány, hol Czuczort fel kell keresnünk, a budai vár egy börtöne, hova «Riadó»-ja miatt került. A rab pap-költő tollal kezében a börtön falai között a Nagy Sztóráz cikkeket írta, melynek szerkesztésével az akadémia bízta meg. Általában, a mint költői erője apadt, mindinkább a tudomány felé vonzódt. E téren is a nemzeti géniusz szolgálta, mert a magyar nyelv tudományos művelése talán soha sem volt annyira nemzeti ügy, mint akkor. Azonban szótárát nem fejezhette be. Az csak halála után jelent meg. Majd szép szavakkal, melegen szólt Czuczorról, az emberről, a jóságos

Kozmata Ferencz fényképe. CZUCZOR GERGELY EMLÉKTÁBLÁJA.

lelkű, tüdő szerzetesről. A hivatalos ezredévi ünnepek alkalmával az irodalom nem részesült a kellő méltatásban és elismerésben s így annál nagyobb köszönetet és elismerést érdemel a mai ünnep kezdeményezője, a tábla alapítója, ki Czuczor munkásságának harmadik helyét jelölte meg.

Az éljenzéssel fogadott szép beszéd alatt lehullott a lepel az emléktábláról, a mely vörös, csíkos márványból készült, három méter magas s másfél méter széles. Czuczor mellképe bronzból van rajta. A tábla alsó részén ez a felirat:

E HÁZBAN LAKOTT ÉS HALT MEG CZUCZOR GERGELY, SZÜL. 1800. DECEZ. 17. — MEGH. 1866. SEPT. 9. EMLÉKÉNEK BRÁZAY KÁLMÁN 1896. SEPT. 9.

Beöthy Zsolt beszédének elhangzása után Brázay megköszönte, hogy ez a fényes társaság őt kitüntette, s meg van győződve, hogy ilyen áldozatot mint ő, minden magyar polgár hozott volna Czuczor Gergely emlékének. Szabó Alajos Czuczor rokonsága nevében mondott köszönetet az ünnepélyért.

AZ EZREDÉVI ÜNNEPÉLYEK.

Az ünnepélyeknek, kongresszusoknak, gyűléseknek most már vége. A kiállításból még alig husz nap van hátra. Hanem a kiállítás területe folyton élénk. A most őszi idő csalogatja a látogatókat, s a kedves hely űde most is. A királyi pár látogatásai

is hozzá járulnak, hogy a kiállítás utolsó napjai fényesek legyenek.

A király a kiállításon. Király ő felsége, ki már a kiállítás megnyitása utáni napokban oly hosszú időket fordított a kiállítás részletes megtekintésére, e hó 7-ikén és 8-ikán ismét megjelent ott, hogy a még nem látott kisebb pavillonokat is megsejmelje. Ő felsége e hó 6-ikán a központi pályaudvarból, hol Gizella főhercegnőt fogadta, hajtatott a kiállításba. Fogadására Darányi és Dániel miniszterek is megjelentek. A látogatást ő felsége a gyümölcs-kiállításnál kezdte, melynek gazdagsága, s a gyümölcsök és szőlők remekége a király figyelmét is nagyon lekötötték. Emich Gusztáv üdvözölte itt ő felségét, ki aztán több kiállítót megszólított. Megpillantva Jókait, a király hozzá lépett. — «Hát ön kiállító?» — kérdezte az uralkodó. — «Kertész vagyok, felség, és ez büszkeségem.» — «Mióta?» — «Tizennégy éve már.» — Itt Budapestzen? — «A Svábhegyen, itt a kis kiállításom.» (A király kézbe vette a költőkertész egyik büszkeségét, egy hatalmas császárkörte.) — «És szőlője is van?» — «Igen felség, filoxeramentes.» — «Egyáltalán nincs benne fereg?» — «Van, de én mindig őszszel megölöm és így tömeges gyilkosságot követek el.»

A királyné a kiállításon. E hó 6-ikán délután a királyné a legszigorubb inkognitóban, egy udvarhölgyétől kísérve megjelent a kiállításban. Senkinek sem volt előzetes tudomása érkezéséről, nem is kalauzolta senki. Ő felsége ismeretlen kívánt maradni, s meglehet, hogy az utolsó napokban máskor is volt már a kiállítás. Ezúttal azonban fölismerték s több helyt csoportosulás történt. A felséges asszony ilyenkor gyorsan távozott másik csarnokba. A királyné a magányt szereti, és semmit sem kerül annyira, mint a feltűnést. A fővárosi közönség tehát tisztelettel azzal tanusítja legjobban, ha kiváncsiságával nem háborgatja a felséges asszonyt, ki annyira érdeklődik a kiállítás iránt és zavartalanul akarja végignézni.

A műtörténelmi kongresszus okt. 3-ikán végezte be tanácskozásait és az értekezéseket, Bubics Zsigmond kassai püspök elnöklete alatt, kinek buzgóságáért a bécsi Lützow mondott köszönetet, Bubics püspök viszont arra kérte a kongresszus tagjait, hogy tartsák meg szives emlékezetökben Magyarországot.

A kongresszus tagjai megtekintették a főváros múgyüjteményeit, a Mátyás-templomot, a szépművészeti múzeum számára Pulszky Károly által vásárolt műtárgyakat. A híres Rafael-képre vonatkozólag többen kijelentették, hogy az Piombo festménye, sok részében át van festve, de azért érdekes darab. A vásárolt művek közt vannak becsepek. A képművészeti társulat az új műcsarnokban estélyt rendezett az idegen tudósok tiszteletére. A vendégeket báró Harkányi Frigyes, a társulat alelnöke fogadta. A fogadásban résztvettek a miniszterium részéről: Szmeocsányi Miklós osztálytanácsos, Kammerer Ernő orsz. képviselő, kir. tanácsos, az Eszterházy-keptár kormánybiztosa, Szalay Imre, a nemzeti múzeum igazgatója, Radits Jenő, az iparművészeti múzeum igazgatója. Az előkelő társaság egy nagy csoportja a Felvidékre ment, az ottani műemlékek megtekintésére. Bubics püspök meghívására e hó 5-ikét Kassán töltötték, hol a tudós főpap vendégei voltak, ki a székesegyházban maga kalauzolta őket. Innen Kammerer és dr. Nyári Sándor műegyetemi tanár vezetése alatt Löcsére utaztak, hol is a város nagy vendégszeretettel fogadta őket. Este lakomát rendezett tiszteletükre, a melyen a városi képviselők sorából is sokan résztvettek. A város megtekintése után Samik-várra rándultak, hol Szmeocsányi Pál szepesi püspök vendégei voltak, onnan a kereskedelmi miniszter által rendelkezésükre bocsátott különvonattal Budapestre utaztak.

A történelmi csoport juryje. Az ezredévi kiállítás ritka gazdasága, s a maga nemében páratlan történelmi csoportjának juryje is befejezte működését. Nagytekintélyű külföldi szakemberek foglaltak köztük helyet. E hó 5-ikén tisztelegtek Wlassics közoktatásügyi miniszterrel.

A jury nevében Gaston de Breton, a franciaia Institut tagja, mondott köszönetet a miniszternek a kiváló figyelmért, a melyben a nemzetközi műtörténelmi kongresszus tárgyalásait is részesítette. A miniszter válaszában örömet fejezte ki, hogy a magyar állam ezredéves ünnepe alkalmából Európa annyi kiváló tudóst üdvözölhetette az ország fővárosában. A tisztelegők sorában voltak Bluntschli Frigyes, a zürichi politechnikum tanára, Delamarre-

A LÉGSZESZGYÁR PAVILLONJA.

Didot Lipót, a párisi képművészeti társulat igazgatója, Cundall Herbert, a londoni Kensington múzeum őre, Lassing Gyula titkos tanácsos, a berlini iparművészeti múzeum igazgatója, Schnütgen Sándor kölni kanonok, Renoso Éde kanonok löveni egyetemi tanár, Braheim Vendel, bécsi udvari muzeumi őr, Tinsch Ottó, a brémai múzeum volt igazgatója, Lair gróf, a franciaia régészeti társulat kiküldöttje, Dietrich Rezső bécsi múgyűjtő és Dr. Neumann ciszterciata rendi pap, a egyetemi tanár, Thewalt Köln város polgármestere, a híres gyűjtő. Wlassics miniszter hosszasan beszélgetett az illusztris külföldi társaság tagjaival, kik nem győzték dicsőírni a történelmi kiállítás és Budapest szépségeit.

A jury Herman Ottó tudósunkhoz külön elismerő levelet intézett, mert mint a jury tagjának külső kitüntetését nem szavazhatott meg. Az ősfoglalások (halászat, vadászat, pásztorélet) szerszámgyűjteménye, melyet Herman fíradozása szerzett meg, arra indította a juryt, hogy írásban fejezze ki legnagyobb bálumlatát. «Mintaszéri módon vannak megörízve egy oly művelődésnek maradványai, — mondja a levél — mely már eltűnő felben van. Hogy ön ezt az igénytelen, de az emberiség fejlődéstörténete szempontjából oly végtelenül fontos anyagot egész lényege szerint helyesen fölismerte s annyi belátással és hazaifas szeretettel összefoglalta: ebben mi az oly dicsőségese történelmi kiállításnak egyik legfényesebb alkotását látjuk.»

A kolozsvári Mátyás-szobor alapkövének letétele. Lapunk múlt heti száma már részletes tudósítást közölt arról az ünnepélyről, mely a múlt szept. hó 29-én Kolozsvárt nagy díszszel és hazaifas lelkesedéssel folyt le, mint egyik részlete ezredévi ünnepelésünknek. A Kolozsvár főterén, a csúcshíves építésű Szent-Mihály-templom mellett Mátyás-király emlékére fölállítandó lovasszobor talapzatának az alapkövét tették le nagy ünnepélyességgel, mely alkalomra a király képviselőjéből b. Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, a kormány részéről pedig b. Jósika Sámuel ő felsége személye melletti miniszter jelent meg, kikhez az erdélyrészi egyházi, polgári és katonai hatóságok és meghívott méltóságok egész fényes serege csatlakozott, nagyszámú ünneplő közönségtől körvezeve. Az általános lelkesedés közt lefolyt ünnepély érdekesebb jeleneteiről több fényképi fölvételt eszközöltek az e téren oly jó hírnevű Dunky fivérek. E fölvételek közül lapunk jelen számában mi is bemutatunk egyet, mely a Szent-Mihály-templomot és a mellette emelt ünnepi díszszótort ábrázolja a téren sorakozott nagy közönség egy részével együtt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Árpád. Hősöktemény. Irta Dús László, 1896. A szerző, mintegy saját igazolásául előszavában megemlíti, hogy évek óta várja, hogy hazánk megalkotásának történetét egy nálánál hivatottabb egyén meg fogja írni. «Az ezredévi forduló idő — úgymond — nagyon megérdemelte volna, hogy hazánk költői nagyobb műalkotásban énekeljék meg a hősök legnagyobb alakjában, Árpádnak és dicső társainak tényeit. Szó nincs róla, hogy irodalmunkra nagy nyereség ne volna, ha egy elsőrendű epikus költő, minő Arany János volt, a honfoglalás mondáit egy nagy epopejává dolgozta fel; de van-e mai napság rátermett tehetség erre a nagy feladatra? Kisérlétre semmi szükség; mert az út nem töretlen. Ott van Vörösmarty «Zalán futása»,

ott van Debreczeni Márton «Kiővi csatája», ott van Szász Károly «Álmosa»; e három munkában a honfoglalás egész egy eseménye elvonul szemünk előtt. Dús László, a mint az előszóbel olvassuk, trilógiát tervez, annak első része a «Bolgár háború», míg a másik kettő «Kiővi csata» és «Honalkotás» czímet viselne. Az első részből is meggyőződünk, hogy Dús László komoly törekvésű író, a ki nemcsak becsüggel fogott a munkához; költői tehetsége azonban távolról sem áll arányban a kitűzött feladattal. Sem a mese-szővésben, sem a jellemek alkotásában, sem a korfestésben, sem a

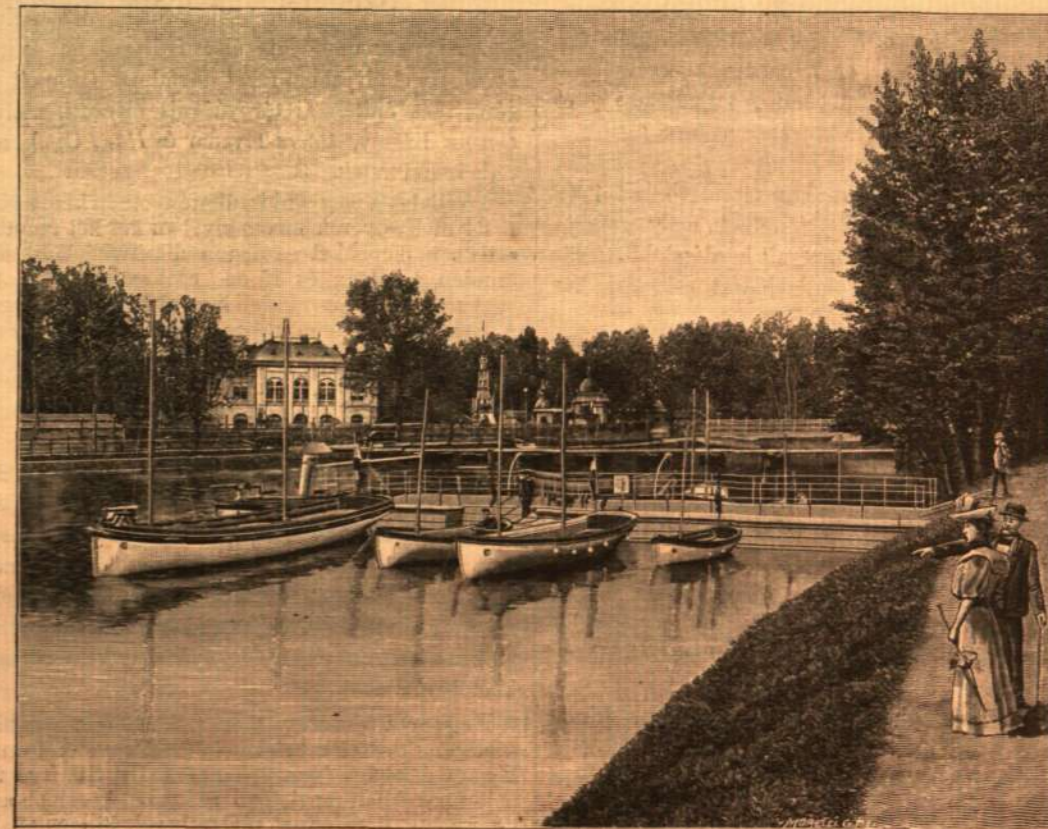
költői dictionban nem nyújt többet tisztos középszerűségnek. A «Bolgár háború» romantikus elemekkel túlterhelt történet. Az események Árpád körül csoportosulnának, csakhogy Árpádnak nem látjuk a végzetserű hóst; mellette Kurzán túlságosan előtérbe lép. Árpád iránt érdeklődésünket egy csomó szerelmi kalanddal igyekszik ébren tartani, talán a barbár harcost akarja vele festeni; csakhogy ez a Don Juan szerep ép oly kevésé illik a nagy honalkotóhoz, mint a könyv czímkeje, mely inkább hasonlít egy beteg tűzokhoz, mint a szilaj magyar hadak diadalmas vezéréhez. Dús László törekszik a gondos verselésre, olykor van is erő, hangzatoság alexandrinjaiban, de bizony nem egyszer a rímeket hajkúlnál fogva rángatja elő, pl.

«Dolgozott is rajta az időnek cséjje,
A szemet kiverzte, a polyvát kitepte».

A csép a polyvát is kiveri, nem pedig kitepi. A tárogatóról pedig ezt mondja:

«Csodás harsogása a szívbe vért üz be,
Hallóját borítja lángzó harczi tűzbe».

Ki kell azonban emelnünk Dús László magyaros nyelvét, a mi nem utolsó érdem. Költői erje is van annyi, hogy kisebb feladatot szerencsésen meg tudna oldani. Azért, hogy nemes becsüggéltől sarkalva erejénél többet mert, pálcázat nem törhetünk fölőtte s őszintén méltányolhatjuk a művében nyilatkozó jó tulajdonságokat. Ime az az eleven kép, a mint a besenyőktől üzött magyarság Etelközből kiszorítva menekül:

A MOLO A HADITENGERÉSZETI KIÁLLÍTÁS ELŐTT.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL. — Morelli Gusztáv tanár fametszetel.

Terhes az őserdő, bordáit feszíti,
A mi benne él, leveleit hinti,
És bóg szakadatlan, — bűgő nagy robajja,
Megrendíti azt, ki mindezeket hallja.
Itt fa recseg, mintha ágakat törnének,
Amott bős ütése zúgott a fejszének,
Bug a tölök, hangját a szél messzehordja,
Mintha menekülne százezernyi csorda.

Nem várt ott sokáig Árpád s hadi népe,
Kitarul a vésznek iszonyatos képe,
Itt gulya jó, szálas, ott bivaly fut bőszen,
Az ijedti jóságát bizony bőszen vágta.
Egy egy barom elől, észre ki sem vette,
Rá a barm nyomban — megsemmisítette.
Meg sem botlott egy is, hogy átgázolt rajta,
Minden villás egy-egy nagy sebet szakajta.

Fut a konda is már, sivit, rőfög, ottan,
Közéjük csapódott sok agyaras vadkan,
Bottal, fűtyentéssel hajítják a kanasok,
Itt elmarad egy, ott széjjel futott már sok.
Majd futva jó a nyáj, beget a juh, bárány,
— Tereli sok pásztor, kurjantással száján,
Iramodik egy-egy, utána a többi,
Míg a sikót aztán az állat botli.

Haj! a rengetegből nagy tömegek jönnek,
Asszony, leány, gyermek jutván legelőnek,
Rongyokban fityeg le mind a ruha róluk,
Lábat védő talpbőr elmaradt náluk.
Egy-egy férfi köztük, a ki futni restel,
Ugy húzza kezénél fogva a hű asszony,
Meg-megáll, hogy teste vértavat áraszson.

A Budapesti Szemle októberi kötetében Forster Gyula nagyobb dolgozatot kezd meg ily czím alatt: «Fraknoi püspök műve a magyar királyi kegyüri jogról». Forster a Fraknoi művét tüzetesen bírálja, vitázik vele, s tanulságos eszmecserét folytat a magyar királyok e nevezetes jogáról. Közérdekű ügygel foglalkozik ifj. Návay Lajos, ki az alföldi munkáskérdésről írt nem régebben a B. Szemleben. Most is ezt a tárgyat folytatja («Az alföldi munkáskérdés»), ezúttal Tallián Bélának, Békéscsaba főispánjának a cselédtörvényhez készített javaslatát ismergetvén. E javaslat kidolgozásával a belügyminiszter bízza meg Talliánt. Bertha Sándor «Az állatbőség» czímű czikke a kuriai bíráskodásról szóló törvényjavaslatból indulva ki, azzal az állatbőséggel foglalkozik, melyet III. Napoleon és kormányja a plebsicium utján mutatott föl. Török Aurél «A tudomány csődje emberbuvárlati szempontból» czímen

A MÁTYÁS-SZOBOR ALAPRŐ-LÉTÉLELI ÜNNEPÉLYE KOLOZSVÁRT.

Dankó Sándor fényképe.

mond ellent annak a sokat hangoztatott vádnak, hogy az anyagias, önző gondolkodás elharapításának oka a modern természettudomány. S. E. jegy alatt pedig «Egy kritikus visszaemlékezése» címen francia irodalomtörténeti reminiscenziákat olvasunk Jules Levallois könyve után. A szépirodalmi közlemények közt «A férfiak forradalma» angol regényből a harmadik közlemény jelent meg; Lévy «Ószi bokréta» szép költeménye mellett találjuk Zalár József alkalmi költeményét Bajza Józsefről, és Ada Negri költeményeiből kettőt Radó Antal fordításában. A könyvismertetések Fináczy Ernőnek a magyarországi középiskolákról szóló művével, Ambrozovics Béla «A tudomány érdekében» könyvével, stb. foglalkoznak. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész esztendőre 12 frt, fél esztendőre 6 frt.

A Hunyadiak és Jagellók kora. Ezen cím alatt került most a könyvpiaconra egy hatalmas 694 oldalra terjedő vaskos kötet, mely a Szilágyi Sándor szerkesztésében megjelenő «A magyar nemzet története» című, tíz kötetre tervezett nagy irodalmi vállalatnak negyedik kötete. Szerzője Fraknói Vilmos, ki a Hunyadiak és Jagellók korát adja itt elő nagy készültséggel, és részletességgel s érdekes előadásban teljes képen állítja élnék történelmünknek ezt a nevezetes korát. A szövegben 44 szép műmelléklet (5 Corvin-codex fénynyomása hasonmása), és 300 nál több történeti vonatkozású kép van. A nagy kötet díszes kiállítása dícsőretre válik az «Athenaeum»-nak, mely e nagy mű kiadására vállalkozott. A terjedelmes kötet ára fűzve 6 forint, díszes kötésben pedig 8 forint.

Gróf Andrassy Gyulának 28 ivnyi nagyszabású munkája jelent meg a Franklin-társulat kiadásában «az 1867-iki kiegyezésről». A műnek, mely szerzője személyénél és a benne tárgyalt kérdések időszerűségénél fogva általános érdeklődést kelt, ára két forint.

Forgácsok cím alatt a Franklin-Társulat kiadásában egy kötet elbeszélést és rajz hagyta el a sajtót Aho Jánostól, a finnek jeles novellistájától. A finn eredetű Papini Albert fordította a tizenkilenc apró művészi rajzot, s előszót is írt hozzá, melyhez még Aho arcképe járul a kötet elején. Friss levegő, egészséges alakok s a szív és kedély melegsége élettel teli azokat a rajzokat, melyekben paraszt, úri népségre tükröződik vissza biztosan jellemző, az életből kivéve. A két milliónyi kis nép egyik legjelesebb íróját mutatja be a könyv egész érdekes valójában. A kötet ára 1 frt 20 kr.

Magyar családjegy. Ladányi Bélától, a kinek «Nemzeti jog és törvényhozás» című munkája tavaly feltűnést keltett, újabban ismét egy kötet jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában. A jogtudományi irodalom terén ma már jó hangzása nevű szerző most egy valóban praktikus könyvet: magyar családjogot írt, gyakorlati kézikönyvtől szakemberek

mű előfizetési ára egy évre 4 frt. Egy-egy fűzeté árá 1 frt. A mű Hornyánszky Viktor kiadásában jelent meg Budapesten.

Magyar kir. államvasuti rendeletek tára. Hivatalos kiadás, III-ik kötet. Az igazgatóság megbízásából szerkesztette Erdélyi Béla. E gyűjteményes kiadásban össze vannak gyűjtve a m. kir. államvasutak igazgatósága által kiadott mindazon rendeletek, a melyek közzétételükkel, körülmények és az államvasutak hivatalos lapjában közzétételükkel és az 1896. évi január 1-én még érvényben állottak. A könyv első sorban a vasúti hivatalnokokat érdekelheti, de hasznát vehetik annak olyanok is, a kik a vasúttal gyakoribb érintkezésben állnak. A jelen 3-ik kötet 800 lapra terjed.

Leiki kalauz az élet keskeny ösvényén, írta Tóth Mike S. J. főgymnáziumi tanár. Vallás-erkölcisi olvasmányok a műveltség számára, vezérelvek, intések, buzdítások a józan életre; elméledések a vallásosságról. A szerző széleskörű olvasottságát, mely meggyőződését tanúsítja a könyv, melynek hangja s előadása is választékos és betölti azt a célt, hogy a vallásos érzést ápolja, sőt fejlesztse. A kalocsai érseki hatóság jóváhagyásával jelent meg s a szatmári Pázmány-sajtó cinosan állította ki.

Klasszikus Arany Biblia cím alatt díszmunka van sajtó alatt. A mű két foliókötetből fog állni. Az első kötet, mely az ó-zsöveg történelmet, Izrael viszonyaitól kezdve adja, a Szentírás elbeszélése szerint, a modern kutatás vívmányainak felhasználásával Dedek Crescens Lajos; a második kötetet, az új-zsövetséget és Jézus Krisztus életét, Hock János írta. A műmellékletek Rubens, Rembrandt, Michelangelo, Carlo Dolci, Champagne, Veronese, stb. klasszikus műveit mutatják be hí másolatokban.

Az operaszínházban október 4-ikén mutatták be Goldmark Károlynak «A házi tücsök» című 3 felvonásos operáját, mely Bécsben került először színpadra s ott nagy hatást tett. Azóta több német színpadon is előadták. A budapesti előadásra Goldmark maga is eljött, a ki különben magyar születésű. «A házi tücsök» Dickens egy nagyból elbeszélése után készült, egyszerű családi történet és Willner írta meg operá-librettónak, s Ábrányi Emil fordította magyarra.

Goldmarkot, mint zeneszerzőt nemcsak hangversenyekből ismeri közönségünk, hanem a «Sába királynő»-je operája után is, melynek keleties romantikus tárgyához az operaszerző gazdag színezésű, olykor még tarka zenét is használt. Új operájának meleg, poétikus hangulata azonban gyönyörűséget, világot, enyhe színeket kíván. Finoman és szípen dolgozta ki Goldmark a vezérkönyvet, s poétikus kedély veszi körül a három felvonást. A nyitány mindjárt igen szép, mind tartalmilag, mind kidolgozásban; aztán minden felvonásnak megvannak az érdekes zenészei. A szerző a közönség sokszor kitapsolta a felvonások után. Az új dalmű azonban nem tett osztatlan hatást, a szöveg sincs szerencsésen alakította. Az előadásnak is elég hiányossága mutatkozott. A szereplők nem találták meg a közvetlen hangot s a modernosság nagy szerepet vitt énekükben. A zenekar azonban ezúttal is kitett magáért Erkel Sándor vezérése alatt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia okt. 5-ikén kezdte meg üléseit a nyári szünetek után. B. Eötvös Loránd üdvözölte az akadémiusokat, ezután a főtitkárnak sok jelenteni valója volt.

Szily Kálmán főtitkár ama sok pályázatra érkezett művekről tett jelentést, melyeknek beküldési határideje szept. 30-ikán járt le. A gr. Teleki vigyátként pályázatra érkezett 10 mű; a «Nadasty-díjra» (elbeszélő költemény) 18 pályamunka; a «Farkas-Raskó-díjra» (100 forint. Hazaifas költemény) 27 pályamű; a «Gorove-jutalomra» egy munka érkezett: «Az újkor esztétika Kantig» címen; a «Péczy-jutalomra» egy, a «Lukács Krisztina-jutalomra» két pályamű a Léva-jutalomra 4, a Lukács Krisztina-jutalomra (III. osztály) 1 s a «Bánsz jutalomra» 1 pályamű. Gróf Széchenyi István életrajza ezúttal sem érkezett be pályamunka s ezért a főtitkár indítványára az akadémia elhatározta, hogy a díjra kitűzött kétezer forintot gróf Széchenyi relikviáinak és iratainak összegyűjtésére fordítja. Kimondották azonban, hogy abban az esetben, ha később méltó munka jelenik meg Széchenyiről, a már kitűzött 2000 frt jutalmat kiadják. A főtitkár megemlékezett még a magyar tudomány világ vesztéséről, dr. Margó Tivadar haláláról. Az összes ülés után az I. osztály ülése következett, melyen dr. Badić Ferencz olvasta föl «Az első magyar irodalomtörté-

netirő» című székfoglaló értekezését, a melyben egy régi derék magyar tudós, a századunk első tizedeiben működött Pápai Sámuelnek az emlékeztetőt üjtotta föl. Pápai 1770-ben született s a magyar nyelv és irodalom szeretetéről indítatta, Esterházy püspök egy liciumának tanári székét vállalt. Később a nagyterjedelmű Esterházy-uralomnak első ügyvédje lett. Nagy elfoglaltsága mellett is folytonosan szolgálta az irodalom ügyét s 1808-ban «A magyar irodalom eszmérete» cím alatt kiadta főmunkáját, a melynek első felében a magyar nyelv- és irodalomtörténetét tárgyalja. Ez volt az első rendszeres ilyen tárgyú munka, a mely hibái és hézagjai mellett is becses és sokáig egyetlen kézikönyve volt az irodalomtanításnak. Pápai még megírta az akadémia alapításának törvénybe iktatását s annak céljaira ezer forintot ajánlott föl. Meghalt 1827-ben. Az értekezést megélejtették.

MI UJSÁG?

Az új országgyűlés. A képviselőház és főrendiház e hó 3-ikán tartották utolsó ülésüket. Október 5-ikén volt a trónbeszéd a királyi palotában. Már okt. 7-iki kelettel megjelent a királyi meghívó a törvényhatóságokhoz, mely az új országgyűlést november 23-ik napjára hívja össze. Ezzel együtt a belügyminiszterium körrendeletet intézett valamennyi központi választáshoz, s abban a választásokat az okt. 28-ikától november 6-ikáig terjedő tíz napi időközre tűzi ki.

Udvari hírek. A király e hó 6-ikán délben Gödöllőre ment vadászni. A toszkánai nagyherceg is ott időzik most. Estére ő felsége visszatért Budapestre, de másnap kora reggel ismét kiment. Délben már Budapestre jött, s az indóházban megvárta Gizella főhercegnő érkezését. A főhercegnő férje, Lipót bajor herceg is Budapestre érkezik. A jövő héten mindketten a román királyi udvarhoz mennek Sinajába. József főherceg november első napjaiban szintén a román királyi vendége lesz. — József Ágost főherceg és neje Augustya főhercegnő két hetet töltötte Máramarosban, s e hó 6-ikán utaztak el a kuzi állomásra. A főherceg a kabalopolyánai pagonnyai majd mindennap vadászott.

Ferencz Ferdinánd főherceg, kinek egészségi állapotáról kedvező hírek szólnak, a telet, hir szerint Palermóban és Nápolyban tölti.

Mária Dorothea főhercegnő és a francia nök. A francia monarchista hölgyek Mária Dorothea főhercegnőt szép ajándékkal készülnék meglepni menyegzőjére. Az egyik ajándék pompás váza, melyen relief-jelenetek vannak Clovis és Szent Klótlid életéből. A másik egy album, az ajándékozók nevével. A francia nök között az orléansi herceg udvarhölgyei is indítottak hasonló mozgalmat, melynek eredménye az, hogy a főhercegnőnek esküvője alkalmából egy gyémánt diadémot nyujtanak át nászajándékul. Izabella orléansi hercegnőkirasszony volt az első, ki az Orléansi-ház egy barátjánához intézett leveleiben találó jellemzést írt jövődéli sőt górnője, Mária Dorothea főhercegnőről. «Remélem, — írta egyebek közt, — hogy Filöp házasságával meg vannak elégedve. Mária édes, jó, okos, művelt és kedves; Franciaországának tökéletes királynője lesz belőle, minden esetre azonban igen kedves sógorasszony lesz.»

Réczy tanár jubileuma. Szép ünnepélyt rendeztek az orvostudomány egyik jelesének, Réczy Imre sebésztanárnak a tanítványai e hó 6-ikán, megüvén tanársága huszonötödik évét. Volt és jelenlegi tanítványai nagy számmal gyűltek össze a klinikán. A múltotermel feldisznítették az ünneplés alkalmából viráglüszerekkel s így gyűltek össze Müller Kálmán miniszteri tanácsos kórházigazgató, Pertik Ottó, Farkas László, Réna tanárok, dr. Wartha Vincez műgyegyetmi rektor, Bernolák honvéd főőrszervező Nagy honvéd tőrzsorvos, az ünnepelt volt tanítványai s a hallgatóság. Az ünnepelt tanár Martiny Kálmán dr. üdvözölte lelkes beszédben s ányujtotta a volt tanítványok arcképe tartalmzó, fehérchagrinn bőrből készült, gyönyörű zománcszissal s a tanár monogramjával ékesített remek művi albumot; azután felkérte az ünnepelt, engedje meg, hogy arcképét a múltotermem számára megfestessék. Dr. Réczy meghattottan közönte a nem várt ovációt s kérte a megjelenteket, tartsák meg őt ezután

is barátságukban. Ezután az orvostanhallgatók nevében Ludvík Elemér, a medikusok segítő egyesülete nevében Klug Nándor üdvözölte a jeles tanárt, a ki szép szavakkal mondogta a megemlékezésért köszönetet. A tanár osztályán levő igralmas testvérek s a női betegek is megemlékeztek a tanárról s pompás koszorút, meg több bokkrétát nyujtottak át. Az ünnep a tanár lelkes éljenzésével ért véget. Este 8 órakor a Royal-szállóban bankett volt, a melyen a tanítványokon kívül részt vettek az orvostanárook is nagy számmal. — A jubiláns arcképeinek megfestését Stetka Gyulára bízták.

A felsőbb nökhatás. Az új iskolai év már mutatja a közoktatásügyi miniszternek a nökhatás ügyében tett reformjainak hatását. Budapesten a nöképző egyesület intézetében okt. 3-ikán nyit meg a leány-gymnázium, a tanfolyamok első és ötödik osztálya, melyeket évről évre fokozatosan egészítenek ki. A nagy érdeklődést mutatja, hogy a két osztályra 92 növendék iratta be magát. Rudnay Józsefné, az egyesület elnöke, s Janisné, az intézet igazgatója tehát a köz-szükség kívánságának tettek eleget, mikor a felsőbb leánynevelés ez új folyamat szervezték. — A budapesti orvosi egyetemnek is vannak már női hallgatói.

Az első jelentkező Schorr Matild kisasszony volt, ki a zürichi orvosi egyetemre már 4 tanfolyamot hallgatott. Az orvosi diplomát azonban hazájában óhajta megszerezni. A második Szendef Ida kisasszony, ki Nagy-Kikindán született. A leánygymnáziumot Berlineben végezte s Zürichben az egyetemet előkészítő főiskolát látogatta. Ebben az iskolában tett érettségét 1896 márczius havában. A harmadik jelentkező Kömigsberger Lea kisasszony, Déván született s Szászvárosban érettségizett. Hajdu-Böszörményben nyoloz kisasszony iratta be magát a gymnasium első osztályába: Kovács Adél, Major Viola és Irma, Paksy Sarolta, Potórán Stefánia és Margit, Sávágó Berta és Szatkay Juliska.

A kecskeméti színház. Díszes állandó színházat emeltett Kecskemét városa s október 14-ikén nyitja meg. A megnyitó előadásokra a város közönsége a kormányt, az iró s művészeti világ kitűnőségeit s a szomszéd városok hatóságát is meghívta.

Petőfi-émlék Segesvárt. A segesvári Petőfi-émlék bizottsága elhatározta, hogy a Köllő Miklós által készített Petőfi-szobrot (melynek mintája a köztüvelődési paviilonban van kiállítva) a várnak a vármegeház előtti terén állíttják föl, honnan gyönyörű kilátás nyílik az 1849-iki csatárra; teljes közönségben meg a vasutról és az országútról is látható lesz a szobor. A szobor alapozási munkálatait már a napokban megkezdik. Ezután a Petőfi-émlék került szóba, melyet a csatárok fognak Petőfi és a névtelen hősök emlékére fölállítani. Ennek az emlékének a tervét Alpar Ignácz műtépítész készítette. Az oszlopra egy turulmadár jön, melynek mintáját, tekintettel arra, hogy a költségekből még mindig hiányzik néhány száz forint, Köllő Miklós szobrász, a várbeli emléktőze, ingyen fogadta el. A bizottság nagy köszönettel fogadta a művész ajánlatát.

Ünnepélyek Sárospatakon. Október 4-ikén Sárospatakon három ünnepélytáltak: megüvénelték Kun Bertalan püspökségének 30-ik évfordulóját, fölszentelték a kívül-belül nagy költséggel restaurált ref. templomot és leleplezték a főiskola kertjében fölállított Tompa-szobrot. Részt vett az egész város, melynek lakói házaikat ünnepi díszbe öltöztették. Előtte való nap déltűnt érkezett Kun Bertalan ref. püspök és báró Vay Béla, a tiszáninnyi ref. egyházkerület főgondnoka. Este fáklyásmenet volt a jubiláló püspök tiszteletére, a mely alkalmából Mecznék Béla az alsó-zempléni ref. egyházkerület gondnoka üdvözölte szép beszédben a jubiláló püspököt. Másnap délben Zemplénvármegye küldöttsége tiszteletgel Kun püspöknel, kinek tiszteletére a főiskola tornacsarnokába 200 terítékű banket volt. Az istentiszteleten Bálint Dezső mondott beszédet, mely után fölszentelték Fejes István, Keresztury József és id. Kaposy György eszereket, valamint fölavattak 25 fiatal lelkeszt. Déltűnt ment vége a Tompa-szobor leleplezése.

Nemzetközi sakkverseny. A fővárosi redout első emeleti melléktermében okt. 5-ike óta nemzetközi sakkverseny foly, mely a világ legheiszebb matakora közül többen eljöttek. A vasznrafestett sakk-

kozak mellett nagyrdekű játzmak folynak déleltött és déltűnt, s a közönség érdeklőde és kíváncsian nézi a játékosokat. Egy-egy házás ritkán esik meg 10–15 perc előtt. Ünneplés a csónad, s csak az idő-mérő órák tik-takja hallatszik.

Itt van a híres matakörök közül Csigrin Szent-Pétervárról, Winawer Varsóból, Pillsbury Amerikából, Walbrodt Berlinből, Janowsky Párisból, Popiel Lembergöl, dr. Tarrasch Nürnbergöl, Schlechter, Marco és Abin Ausztriából. Hazánkfiak közül Maróczy, Charousek és az úvidéki dr. Noa vesznek részt a versenyben.

A játzmak máris több meglepetést okoztak. Az első napon Pillsbury nyert Albin ellen; Maróczy, a nürnbergi verseny egyik győztesének Walbrodtnak feladta játzmáját; Noa isletette a fegyvert Janowsky ellen, valamint Popiel is Csigrint ismerteti el győztesnek. Egy pár játzmát nem fejezték be. A második napon dr. Noa híres ellenfelétől Csigrintól döntetlen játzmát érszakolt. Charousek győzött Maróczy fölött. Pillsbury remisre adta játékát Schlechternek; Winawer győzött Albin ellen; Janowsky és Marco közt döntetlen maradt a partié. A harmadik napon Charousek legyőzte Popiel, Pillsbury is matot adott Maróczynak, Walbrodt dr. Noának, Schlechter Winawernek; Marco feladta a játékot Csigrinnak. Albin és Tarrasch közt remisre maradt a játék.

Uj színház Budapesten. Az Erzsébetvárosban, a Wesselényi- Izabella- és Szövetség-utczák torkolatánál már bontják az ott levő roszant házikót, hogy helyébe a Magyar Színházat építsék. Láng műépítész készítette hozzá a terveket, s az új színháznak a jövő őszi el kell készülni, hogy október elején megnyithassák. Igazgatója Relle Iván, a népszínház titkára lesz. A színházat részvénytársaság építeti.

Magyar kir. államvasutak. Bécs-Budapest és Pozsony-Budapest közt fennálló kombinált, vasúti és hajózási menettírt jegyek kiadásának megszintetése. A magyar kir. államvasutak igazgatóságának értesítése szerint f. e. október hó 10-től kezdve a milleniumi kiállítás látogatására fennálló, a bécs-budapesti és pozsony-budapesti vonalon érvényes kombinált vasúti és hajózási menettírt jegyek kiadása megszintetettik, miután ezen naptól kezdve a bécs-budapesti hajóvonalon közeledek személyhajók járata is megszűnik.

A magyar kir. államvasutak szállítási irodája a Lipótvárosban. A magyar kir. államvasutak igazgatósága a Lipótvárosban (Arany János utca 19. szám alatt) szállítási irodát rendezett be, a hol gyors és teherdarabú szállítmányok az összes állomásokra feladhatók. Ez iroda, előleges értesítés ellenében jutányos szabványrak mellett gondoskodik a küldemények hálóztól való elszállításáról is és közvetíti úgy a helybeli, mint az átmenő vámköteles küldemények elvámolását.

A «Vasárnapi Ujság» vidéki előfizetők kedvezményképen Budapest pontos utmutatóját díjtalanul kaphatják, ha a bekötési és belföldi költségek fedezetére kötött példánynál 25 krt, fűzött példánynál pedig 20 krt küldenek be kiadóhivatalunkhoz. Emek egy a milleniumi alkalmából készült, s mintegy 200 oldal terjedelemben 40-nél több képet, Budapest térképét, a kiállítás terryját, valamint 10 drb kedvezmény-jegyet tartalmaz, mely utóbbiak a könyv tulajdonosának a kiállítás tartama alatt 4–33% engedményeket biztosítanak. Ubaigazító tartalmánál fogva ezen könyv a széleskörűsége felrinduló idegennek igen használható zsebkönyv.

x — Késmarky és Illés Kosuth Lajos-utca 9. sz. ház 1-50 emeleti helyisége legközelebb át fog helyezni; általánosan elismert, szigoruan megszabott árakkal 25–50%-kig leszállították.

A gyógyulást kereső t. közönségnek bátorodunk ezennel a «Gyógyuláshoz vezető út» című könyvet ajánlani. A gyógyítást Bíz F. E. ur, a világhírű s több mint 300,000 példányban közösen forgó: «Bíz: Az új természet-gyógyítómód» című mű szerzőjének tulajdona. Valóban alig van gyógyítást, mely annyiféle jó előnyökkel rendelkezik, mint emez. Pártját nitáro szóp a fekvésre a löszintű tu. n. sz. Nizsal klímikus gyógyintézet közepette erdőkarta hegységét körűlve, melyek északi és keleti szelek ellenében biztos olatmat nyujtanak és egy e kiváló előnye, valamint azáltal is, hogy a legkínzóbb orvosi és gazdasági vezetés alatt áll, egyike a legszebb és legjobb természet-gyógyintézeteknek, melynek híre Németország határain immár messze túlterjed. Beszó benyomása a kor igényéhez mérten tökéletes előnye és közönséges. Minden szoba erkélyvel, fölföldön és villámvilágításal van ellátva. Van nagy fürdőháza, mely a higiénia követelményeinek megfelelően a legjobb készületekkel van felszerelve. A 30 hoidás parkban uszno-mezőre, leg-és napfürdők állanak rendelkezésre. Mindennapi idült babaan szenvedő betegek felvételnek. A kezelési mód teljesen gyógy-ésser nélküli; szűpán levegő, világosság, víz, megfelelő diéta elektroforézis, massage stb. jónak alkalmazása. E gyógyító módszer kitűnősége t. már mindennél jobban bizonyítjaék ama nagyszámú és teljes sikerű gyógyeredmények, melyek az intézetben elértettek. A kezelési előnyök és kifogástalan, annyival is inkább, mert ez az orvosok általán ellenőrzése mellett áhhoz érhető, inkolozott személyest teljesíti — Illustrált prospectusokkal az intézet kívánatra díjtalanul és portmentesen szolgálg.

The Gresham életbiztosító társaság Londonban. E társulat 47. évi jelentése, mely az 1895. évi december 31-én befejezett üzletéről szól és a részvényesek 1896. évi

BUDAPESTI CZÉGEK.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfitánc- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Telefon.
 Árjegyzék bérmentve.
 Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

VÁRADY MÁRTON
 IV. kerület, Muzeum-körút 35. szám.
 Szerkezeti és helyezői munkákat végeztet: Szakácsmunka, szabólatna, mindenes lakások, dada, vasalások, továbbá gazdasági munkák, kulcsárnyok, társalgók, árnások, szeszességi német lámpák, bonnekak, gyerekkertésznek, urasági inas, portás, íróasztalok, lovasz, kocsi, kertész és szakácsokat stb., stb.

„Toronyórák“
 palota, lakatya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.** I. m. állami kezelem. gőz-órágára Budapest, VII., Kazinczy-ú. 3. Képes árjegyzék, költőjegyzék, bérmentve.

A Magyar Asphalt részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legelőcsöbök asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökere száraztatását.
 Telefon.

Levélbélyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
 Budapest, IV., Régi posta-u. 5.
 Alapított 1876.
 Veszek! Eladok! Cserélek!

Franklin-Társulatnál megjelent.
POCSAJYÉK.
 Regény.
 Irta Fröhlichné Mária Paula.
 Ár: füzve 1 frt 50 kr.

ŐS BUDAVÁRA
 a főváros legelőkelőbb látványos mulatóhelye (a kiállítás-al kapcsolatosan) május 1-én megnyitott. — Nyitva délelőtt 10 órától reggelig.
 Bérletjegyek az órára 6 frt.
 Kaphatók: Ős Budaváron (állatkert). Előjegyzhető: „M lenium“ utazási és ellátási vállalatnál (Gizella-tér 4.), valamint a Telefon-Hirmondó városi irodájában (Andrássy-út 30.).

42. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, OKTÓBER 18.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt pólitikai UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 •
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt pólitikai UJDONSÁGOK félévre — 4 •
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— pólitikai UJDONSÁGOK félévre — 2.50
 Külföldi előfizetőknek a postaiag meghatározott viteldíj is csatlakozandó.

BUDAPEST,
 Gyár
 Külső Váci-ut 1549.
 Városi iroda
 Erzsébet-tér 10. sz.

ROESSEMANN és KÜHNEMANN
 GÉPGYÁRA.

Különlegességeit képezik:

I. Koppel Artur-féle keskenyágányú vasutak, mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, építkezési és egyéb célokra, kézi, ló-, gőz- és villamos üzemre.
 A kiállítási körúton közlekedő villamos vasut a cég gyártmányára, a villamos berendezés Ganz és társa cégé.

II. Sodronykötél-, függő- és síkló-pályák
 saját szabad rendszerünk szerint.
 Képes árjegyzékek és költőjegyzékek ingyen szolgáltatnak.

Bel- és külföldi női ruhakelme újcsinálásait az őszi és téli időnyre nagy választékban megválasztékban kinyitásra szorultak.
BERÁTS és GALAMB
 JANKOVITS P.
 Alapított 1840.
 Budapest, V., Deák Ferenc-utca 10.
 Nagy választék feleke gyűjtemények és téli kényelmek.

Főiskolai igaz- orvos **Dr. KUN ZOLTÁN** kiropráló gyógyszerel

Vérképző labdacsek, rózsaszínre czukrozza: vérszegény, gőrvénykórások, lástalan tüdőbetegségnek legjobb gyógyszer. 1 üveg ára 1 frt 30 kr.

Hurut labdacsek, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, tüdővész, hidegtelek, malária, gümőkör ellen legkitűnőbb: 1 üveg egésznek czukrozott labdacsek ára 1 frt 80 kr.

Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRY-GALÓ POE** 1 doboz 1 forint 20 kr.

Deitipurin-szájvíz legjobb minden szájvízhez fölött: Kitűnő övszere a ragályos torokbajoknak! Ár: 60 krajczár.

A Purpurin Crème arc- és lékeneknek meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczról minden foltot eltávolít s bárszonszerűvé varázsolja. 1 légyei 1 frt 20 kr. Kaphatók a készítőnél:

TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
 Sárospatakon.
 Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszerárban, Király-utca. **Dr. Buday Emil** gyógyszerárban, Városház-tér. Minden drogus-üzletben és gyógyszerárban kaphatók.

Értesítés!
 Van szerencsénk a n. é. hölgyközönségnek becses tudomására hozni, miszerint az őszi, téli időnyre beszerzett eredeti angol és francia

női divatkelme-ujdonságok

rendkívül dús választékban már raktáron vannak. Midőn bátrak vagyunk szolgálatainkat szíves figyelembe ajánlani, kérjük igen becses látogatását és maradjunk tisztelttel.

HARY TESTVÉREK
 Budapest, Bécsi-utca 6. sz.
 Szabott árak! Minták vidékre készpénzzel küldetnek.

A természetes savanyúvizek között a

Krondorfi
 alkalikus SAVANYÚKÚT elsorangú kitűnőségek egybevonó ve győlemzéseit alapján milyenségeit az első helyet foglalja el.

Magyarországi főraktár:
 V. Szechenyi-utca 3. — Telefon 1108 sz.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,
 hogy rossz gyomruk kireperálják és újra jól emésztésnek és erre alköltenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a cselethet oththon kényelmesebben, kevés költséggel, mely az itélet megőszésével előrik a „PEPSIN-BOR“ emésztési segétségét és a gyomort rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátvás, gyógyszerész,
 művegyészi laboratórium. Aradon.
 Kapható Budapest: **Török József** ur gyógyszerárban és minden magyarországi gyógyszerárban.

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.
 Addig el nem ért HATÁS.
KIELHAUSER H.
 folyékony Glycerin-Crème

Árjátlanul anyagokból készült sikerült vegyület, mely nemcsak a bőrt finomítja, hanem tényleg az ifju fiúeséget eleveníti és azt állandóan fenntartja. Legjobb óvszer levegő, szél és napsütés ellen eltávolított napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztatlanságot.

Glycerin-Crème-Szappan
 kiváló enyhe, bárszonszerű bőrt idez elő. A Glycerin-Crème használatánál ajánlható a

Párisi Hölgypuder
 a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre tisztítja és azt simán és szárazon tartja.

Hamított párisi hölgypulvertől és Glycerin-Crémétől óvakodjanak; csak az a valódi, melyen a czimképen, valamint a leírásban a mellékelt védjegy van.

Raktár minden gyógyszerárban és illatszertárban.
 Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerár Budapest, Király-utca 12.

Elite kávéház
 a budapesti kárambol kör helyiségeivel VII., Kerepesi-ut 20.
 A főváros legnagyobb kávéháza. Az ország legjobb 12 billiárdjával. Hideg buffet. Tisztán kezelt italok. Pontos kiszolgálás. Az összes bel- és külföldi hírlapok. 50 Telefon-Hirmondó! Estéknél csigányzene. Kitűnő ventilatio.

Az Elite kávéház tejasarnoka
 a kiállítás területe. A villamos vasut megállóhelye. (Hőfötte pavillon, jégcsapokkal, a Ganz és malom- ipari pavillonok előtt.) A kiállítás látogatóinak kedvenc találkozási helye.
 Hideg itélek és pompás italok rendez városi árak mellett.

Pokol kávéház
 a híres Dante pokol-körkép területén levő kertben. A főváros legkedvesebb és legkellemesebb üdülő helye. Nap és eső ellen védő markizokkal. Előfák és bokrok között lévő árnyas lugasokkal. — Rendez városi árak!

Pilseni sörsarnok
 Ós-Budavárban.
 A kiállításból átvívó hid lábánál. Csigányzene, katonazene és külön szimpaddal.
 Eltvnnek mindenhol a legjobbat nyújtani mérsékelt árakon.

HEINDL FERENCZ és ADORJAN GYULA
 tulajdonosok.

Páris 1889. **Kitűntetve** Brüsszel 1891.
 Genf 1889. Bécs 1891.
 1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.

Egyetemcs gyomorpor
 Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 220, a franciaországi orvosi társulatok tagja. Orvosiilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorabajoknál is. Szállít próbára ingyen, csupán a viteldíj megtérítése mellett, berlini főraktárából.

Ansztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60
 Raktár:
 Budapest: **Török József** gyógyszerár király-utca 12. szám.

MARGIT-CRÉME
 hírnemes, az elegáns hölgyek által használt arczcrème (nem zsíros kenőcs) rövid idő alatt ifjítja és szépíti az arczot, eltávolítja arczról minden nemű bőrtisztatlanságot.

Egyedülli az arczot, májfoltok, pattanások, bőrrákák (mitesszer) ellen. Bámulatos hatása abban rejlik, hogy a bőre kenve az által rögtön fölvetetik és ez okozza azon esodás átalakulást, hogy szeplővel vagy májfoltokkal teljesen fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom fehérré lesz.

Mivel nem zsíros — nappal is alkalmazható, — a crémével bekenett bőrön a hölgypor remekül tapad. Ár: 50 kr. 1 frt. Margit-szappan ára 35 kr. — Margit-hölgypor, fehér, rósa és crème színben ára 60 kr. — Margit-fogpép 50 kr.

FÖLDES KELEMEN gyógyszerár,
 Aradon, Deák Ferenc-utca 11. sz.
 Főraktár BUDAPESTEN, Török József, Király-utca.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁS CORSÓJÁRÓL. — Görö Lajos rajza.